

**Kohti sujuvampaa yhteistyötä -
Luokanopettajien käsityksiä Wilmasta kodin
ja koulun välisen yhteistyön välineenä**

Henna Saarijärvi

Pro gradu- tutkielma

Kasvatustieteiden tiedekunta

Luokanopettajakoulutus

Lapin yliopisto 2017

Työn nimi: Kohti sujuvampaa yhteistyötä – Luokanopettajien käsityksiä Wilmasta kodin ja koulun yhteistyön välineenä

Tekijä: Henna Saarijärvi

Koulutusohjelma/oppiaine: Kasvatustieteen maisteri/ luokanopettajan koulutusohjelma

Työn laji: Pro gradu – työ Laudaturtyö Lisensiaatintyö

Sivumäärä: 62

Vuosi: 2017

Tiivistelmä:

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää millaisia käsityksiä luokanopettajilla on sähköisestä viestintäjärjestelmä Wilmasta kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Kysyn millaisia käsityksiä luokanopettajilla on verkkopohjaisesta reissuvihkosta: miten se edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja millaisia haasteita sen käyttöön mahdollisesti liittyy.

Teen laadullista tutkimusta käyttäen survey- menetelmää. Aineistonkeruumuotona toimii etukäteen strukturoitu kyselylomake, joka toteutetaan webropol- työkalun avulla sähköisesti. Tutkimusaineisto koostuu 61 ympäri Suomea työskentelevän luokanopettajan vastauksesta. Analysoin aineistoa laadullisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulosten mukaan luokanopettajat kokevat Wilman toimivana yhteistyön muotona. Wilma koetaan nopeana ja tehokkaana. Sen käyttö on lisännyt yhteistyön määrää kodin ja koulun välillä ja viestit saavuttavat vastaanottajan entistä varmemmin. Opettajat ovat tyytyväisiä Wilman ominaisuuteen dokumentoida kaikki sinne lisätty informaatio. Wilmaa käytetään pääasiassa tiedostusluontoisten ja yksiselitteisten asioiden viestimiseen. Nopeaa reagointia vaativissa ja ongelmallisissa tilanteisissa sopivana yhteistyön muotona suositaan perinteisiä puheluja tai kasvokkaisia tapaamisia.

Vastajat kokevat yhteistyömuodon haasteena huoltajat, jotka eivät käytä Wilmaa lainkaan tai harvoin. Väärinymmärrykset, tunnekuohuissa kirjoitetut viestit sekä käyttökoulutuksen puute koetaan haasteina Wilman avulla viestittäessä. Positiivisena koetaan, että

viestejä voi lähettää ajasta ja paikasta riippumatta. Haitaksi nimetään se, että osa huoltajista odottaa opettajan olevan aina tavoitettavissa. Joissakin tapauksissa yhteistyöhön kaivataan pelisääntöjä, jotka helpottavat yhteistyön sujuvuutta.

Avainsanat: kodin ja koulun yhteistyö, Wilma, sähköiset viestintävälineet

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi X

(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

1 Johdanto	6
2 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	9
2.1 Yhteistyön käsite	9
2.2 Yhteistyö osana opetussuunnitelmaa	10
2.3 Yhteistyö kasvatuskumppanuutena	11
2.4 Viestinnän muodot ja sisältö	12
2.5 Sujuvan yhteistyön edellytykset	14
2.6 Yhteistyön haasteita	15
2.7 Sähköinen viestintäjärjestelmä yhteistyön välineenä	18
3 Tutkimuksen kulku	22
3.1 Tutkimusongelma	22
3.2 Laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä	23
3.3 Kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä	24
3.4 Aineiston hankinta ja analyysi	26
3.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
4 Tutkimustulokset	32
4.1 Wilman käytön määrä ja toimivuus	33
4.2 Tavoitettavuus	39
4.3 Wilman kautta annettava palaute	42
4.4 Muut yhteistyötavat Wilman ohella	45
5 Yhteenveto ja pohdinta	48
5.1 Wilma yhteistyön välineenä	48

5. 2 Wilma yhteistyön edistäjänä	49
5. 3 Wilman haasteista	52
Lähteet	54
Liitteet	58
Liite 1. Kyselylomake	58

1 Johdanto

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on edellytys lapsen ja nuoren kasvun tukemiselle. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan koulun tulee toimia yhteistyössä huoltajien kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 35.) Toimimaton yhteistyö voi viedä perustan huoltajien ja opettajan kasvatustavoitteilta ja kasvatustyöltä (Lämsä 2000, 13). Pro gradu- tutkielmani käsittelee luokanopettajien käsityksiä sähköisestä viestintäjärjestelmä Wilmasta kodin ja koulun välisen yhteistyön välineenä. Wilma on kouluissa käytettävissä oleva verkkoselain, jota opettajat käyttävät työssään työkaluna. Wilmaan voi lisätä tietoa esimerkiksi oppilaan poissaoloista, arvioinnista ja muista koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Huoltajat voivat seurata lapsen koulunkäyntiä Wilman avulla. Opettajat ja huoltajat voivat pitää yhteyttä toisiinsa sovelluksen erilaisten viestitoimintojen avulla.

Valitsin kyseisen aiheen, koska kodin ja koulun välinen yhteistyö ja sen sujuvuus on keskeinen osa kotien kanssa toteutettavaa kasvatustyötä. Aihe on ajankohtainen sähköisten viestintäjärjestelmien yleistyttyä ja niiden aseman vakiinnuttua yhtenä yhteistyön välineenä. Kodin ja koulun välisen yhteistyön koetaan muuttuneen yhä haasteellisemmaksi. Teknologian kehittymisen myötä sähköinen viestintä on lisääntynyt, mikä näkyy myös kodin ja koulun yhteistyön muuttumisena, esimerkiksi reissuvihko on saanut väistyä sähköisen viestinnän tieltä. Sähköistä viestintäjärjestelmä Wilmaa käytetään yhä enemmän yhteistyön välineenä ja sen käyttö on herättänyt paljon julkista keskustelua mediassa ja keskustelupalstoilla. Aiheesta käyty keskustelu on jakanut mielipiteitä Wilman toimivuudesta ja siitä vastaako se sille asetettuihin tavoitteisiin.

Tulevana opettajana toimin tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa, jolloin Wilma on yksi tulevassa työssä käytettävissä olevista työvälineistä. Toimivan yhteistyön perustana on, että Wilmasta saadaan kommunikatiivinen ja toimiva yhteistyön toteuttaja. Olen asettanut tutkielmalle tutkimusongelman eli mitä haluan tutkielman

avulla selvittää. Tutkimusongelmani lähtökohtana on millaisia käsityksiä luokanopettajilla on Wilmasta kodin ja koulun välisen yhteistyön välineenä. Lisäksi haluan tutkielman avulla selvittää edistääkö Wilma kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja millaisia haasteita sen käyttöön mahdollisesti liittyy.

Kandidaatin tutkielmani käsitteli huoltajien kokemuksia viestintäjärjestelmä Wilmasta ja sitä kuinka se edistää tai ei edistä kodin ja koulun yhteistyötä. Lisäksi tutkin kandidaattitutkielmassani Wilman kehittämistä yhteistyön välineenä. Valitsin aiheen myös pro gradu- tutkielmani aiheeksi, koska se on kiinnostava ja ajankohtainen. Tässä tutkimuksessa tutkimuskohteena ovat luokanopettajat, koska olen kiinnostunut luokanopettajien käsityksistä kyseisen yhteistyömuodon käyttökokeusten lisääntyä. Wilma on yhä useamman luokanopettajan jokapäiväinen työväline.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä on tutkittu paljon ja siihen liittyviä tutkimuksia on tehty runsaasti eri näkökulmista. Tutkimuksia on tehty niin huoltajien, opettajien kuin oppilaiden näkökulmasta. Kodin ja koulun välinen yhteistyö muuttuu jatkuvasti sähköisten viestintävälineiden myötä ja niiden lisääntyessä. Koen tärkeäksi, että sen toimivuutta tutkitaan ja kehitetään jatkuvasti. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä sähköisen viestinnän avulla on tutkittu vähemmän ja siihen liittyvää tutkimus on tarpeen tekniikan käytön lisääntymisen myötä. Latvalan (2006, 135) mukaan tutkimusta kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä tietotekniikan avulla pitäisi tutkia lisää, sillä tietotekniikan yleistymisen myötä sen rooli kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä kasvaa jatkuvasti ja on merkittävä.

Tutkin luokanopettajien käsityksiä yhteistyöstä kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella. Käytän tutkielmassa survey- menetelmää, johon aineistonkeruutapa kerätä tietoa kyselylomakkeella suurelta perusjoukolta sopii. Survey- menetelmä sopii tutkielmaani, koska olen kiinnostunut luokanopettajien käsityksistä kyseisestä kasvatusalan ilmiöstä. Olen kerännyt aineistoni ympäri Suomea työskenteleviltä luokanopettajilta sähköisen kyselylomakkeen avulla, joka toteutettiin webropoltyökalun avulla sähköisesti. Kyselylomake mahdollistaa, että saan useita vastauksia eri koulukulttuureista ja erityyppisiltä opettajilta kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Aineistoni koostui 61 vastauksesta. Lähetin kyselylomakkeen 633 vastaajalle, jolloin vastausprosentiksi muodostui 9 %.

Luvuissa 2.1 — 2.6 keskityn esittelemään yhteistyötä käsitteenä, osana opetussuunnitelmaa, kasvatuskumppanuuden käsitettä, yhteistyön muotoja ja sisältöjä sekä yhteistyön edellytyksiä ja sen mahdollisia haasteita. Luvussa 2.7 esittelen sähköisiä viestintäjärjestelmiä osana yhteistyötä, erityisesti viestintäjärjestelmä Wilmaa. Kuvaan tutkimuksen kannalta oleellisia menetelmiä ja tutkimuksen kulkua luvussa 3, jossa paneudun tarkemmin tutkimusongelmaan, käytettyyn menetelmään, aineistonkeruutapaan ja sen analyysiin. Esittelen ja tarkastelen saatuja tutkimustuloksia luvussa 4 sekä pohdin niitä tarkemmin luvussa 5.

2 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

2.1 Yhteistyön käsite

Kodin ja koulun välinen yhteistyö ja vuorovaikutus ovat osa nykyajan koulun toimintaa. Vaikka yhteistyön kulttuuri on vielä nuorta, niin viime vuosikymmenien aikana huoltajien ja kasvatusalan ammattilaisten välisestä yhteistyöstä on muodostunut itsestänselvyys. (Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa, Rasku- Puttonen 2006, 51.) Koulussa tehtävä kasvatustyö perustuu yhä enemmän yhteistyöhön kotien kanssa. Kodilla ja koululla on omat tehtävänsä kasvatustyössä ja on lapsen etu, että yhteistyötä tehdään kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi.

Kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä käytetään nimityksiä yhteistyö, tukeminen ja kumppanuus (Karila 2006, 91). Yhteistyön käsitettä käytetään kuvaamaan kaikkea kodin ja koulun välillä tapahtuvaa yhteistyötä. Käsitteen moninaisuus voi aiheuttaa epä tietoisuutta siitä, mitä yhteistyö on ja mitä se pitää sisällään. (Metso 2004, 117.) Vuorinen (2000, 22) määrittelee yhteistyön vaativan opettajan ja huoltajan yhdessä tekemistä, jolloin toiminnan tulee sisältää aitoja yhteistyön muotoja. Metson (2004, 26) määritelmässä yhteistyö on kodin ja koulun jatkuvaa vuorovaikutusta, joka on luonteeltaan tasavertaista, molemminpuolista ja jatkuvaa sekä toimii yhteisien päämäärien saavuttamiseksi.

Vuorinen (2000, 21—22) esittelee yhteistyön kolme eri tasoa: yhteydenpito, yhteistyö ja yhteistoiminta. Ensimmäinen taso eli yhteydenpito sisältää yksisuuntaista tiedottamista kodilta koululle. Toisella tasolla eli yhteistyössä opettaja ja huoltaja toimivat yhdessä. Kolmannessa tasossa eli yhteistoiminnassa osapuolet asettavat yhteisiä tavoitteita ja päämääriä toiminnalle. Tällöin toimintaan sisältyy aito dialogi opettajien ja huoltajien välillä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutettaessa voidaan pohtia minkä tason yhteistyö on saavuttanut.

Kodin ja koulun yhteisenä tehtävänä on lapsen kasvattaminen yhteiskunnan jäseneksi. Metson (2004, 187) tutkimuksessa huoltajat mieltävät ensisijaiseksi tehtäväkseen lasten kasvattamisen, ja koulun tehtäväksi lasten opettamisen. Paanasen

(1985, 170) mukaan yksi koulunkäyntiä tukevista toiminnoista on toimiva kodin ja koulun välinen yhteistyö. Huoltajien ja opettajien yhteistyö ja yhteisymmärrys vahvistavat molempien osapuolten kasvatustotetta, jolloin se tukee koulussa ja kotona tehtävää kasvatustyötä (Väljærvi 2000, 26). Epsteinin (2009, 9) mukaan onnistuneella kodin ja koulun välinen yhteistyö vaikuttaa positiivisesti oppilaan koulumestykseen. Beveridgen (2005, 61) tutkimustulokset vahvistavat tätä käsitystä. Hänen mukaan toimivalla yhteistyöllä on positiivisia vaikutuksia oppilaan koulumestykseen ja sosiaaliin suhteisiin ollen samalla suurella roolissa oppilaan kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta.

2.2 Yhteistyö osana opetussuunnitelmaa

Kodin ja koulun yhteistyö on ollut osa suomalaista koulukulttuuria jo pitkään. Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnössä vuonna 1970 korostettiin huoltajien kasvatustavoitteiden ja muiden oppilasta keskeisesti koskevien asioiden ottamista huomioon koulussa. Vastaavasti kodin tuli olla tietoinen koulun kasvatustavoitteista ja oppilaan koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvistä asioista. (Lehtolainen 2008, 86.)

Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitystä on korostettu 1800-luvulta lähtien. Vuonna 1912 opettajia ohjeistettiin ensimmäistä kertaa pitämään yhteyttä koteihin ja lasten huoltajiin. Koulun opetussuunnitelmakomitea asetti vuonna 1970 ohjeistuksen, joka korostaa oppilaiden huoltajien oikeutta saada tietoa lapsen koulunkäynnistä ja oppilaan kehityksestä. Ohjeistuksen mukaan opettajien tulee olla selvillä kodin odotuksista ja lapsen liittyvistä asioista. Yhteistyön muotoihin liittyvä raportti vuodelta 1980 esittää kodin ja koulun välisen yhteistyön toimintamuodoiksi muun muassa kotiin lähetettäviä tiedotteita, yhteydenpitoa koteihin sekä kouluneuvoston toimia yhteistyön lisäämiseksi. (Lehtolainen 2008, 85—86.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet velvoittavat kouluja yhteistyöhön kotien kanssa, jolloin koululla on vastuu yhteistyöstä kotien kanssa. Yhteistyön tavoitteina ovat kodin ja koulun välinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus, joiden avulla mahdollistetaan yhteistyön sujuvuus. Lapsen koulutyön ja kehityksen

parhaan tuen kannalta on tärkeä, että koti ja koulu pyrkivät samoihin kasvatustavoitteisiin ja toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 34—35.)

Kasvatustehtävästä huolehtiakseen huoltajalle on ilmoitettava lapsensa opintoihin liittyvistä asioista, esimerkiksi poissaoloista, oppimisen edistymisestä ja arvioinnista. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet korostavat positiivisen palautteen merkitystä osana kasvua ja kehitystä sekä säännöllisen palautteen merkitystä koulunkäynnin tukena. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 35.) Kouluilta kotiin tuleva palaute voi keskittyä negatiivisen palautteen ympärille. Positiivisen palautteen korostaminen on tärkeä osa oppimista ja kehittymistä ja sen avulla yhteistyö kotien kanssa voi saada vastavuoroisemman suhteen. Yhteistyön ja yhteisten kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi säännöllinen palaute auttaa pitämään huoltajia tietoisina lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista, jolloin kodit ovat tietoisia lapsen koulunkäynnistä. Tällöin kodeilla on työkaluja tukea lapsen koulunkäyntiä kokonaisvaltaisemmin.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 35) mukaan yhteistyöhön tulee sisältyä viestintäteknologian hyödyntäminen yhteistyön muotona kasvokkaiden tapaamisten lisäksi. Viestintäteknologia voi pitää sisällään erilaisia viestinnän muotoja puhelimen käytöstä sähköisiin viestintäjärjestelmiin. Opetussuunnitelman velvoite käyttää sähköisiä viestintäjärjestelmiä voi lisätä yhteistyön määrää, sillä viestintäteknologia on vaivatonta, nopeaa ja helpompaa verrattuna perinteisiin viestinnän muotoihin, kuten reissuvihkoon. Vaihtoehtoisesti teknologian käyttö voi hankaloittaa yhteistyötä tarpeellisten viestintätaitojen ja –välineiden puuttuessa.

2.3 Yhteistyö kasvatuskumppanuutena

Kasvatuskumppanuusajattelun keskeinen piirre on ammattilasten ja huoltajien tasavertainen suhde. (Karila 2006, 91.) Kasvatuskumppanuusajattelussa korostetaan vuorovaikutuksen merkitystä ja yhdessä toimimista kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi (Lämsä 2000, 49—50). Mikä tekee kasvatuskumppanuudesta erilaista verrattuna yhteistyöhön?

Kasvatuskumppanuudessa kodin ja koulun edustajat sitoutuvat tietoisesti toimimaan yhdessä tukien lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Huoltajat ja ammattilaiset toimivat yhdessä, kun taas yhteistyöstä puhuttaessa heidän katsotaan toimivan rinnakkain. (Lämsä 2000, 49—50.) Toimiessaan kasvatuskumppanuusajattelu mahdollistaa lapsen kehityksen tukemisen kokonaisvaltaisesti (Karila 2006, 91). Tällöin se vaatii yhdessä tekemistä ja sitoutumista sekä molempien osapuolten tietotaidon hyödyntämistä.

Kasvatuskumppanuusajattelussa kumppanuus merkitsee kasvatuksen ammattilaisten vastuullisuutta huoltajia kohtaan sekä tasavertaista suhdetta osapuolten välillä. Keskeistä kumppanuudessa on, että kodin ja koulun edustajilla on keskeistä tietoa lapsesta, yhteisiä tavoitteita ja molemminpuolinen kunnioitus. (Karila 2006, 91—93.) Sen perustana on ajatus luottamuksen, kunnioituksen ja kuulemisen hyödyntämisestä kasvatustyössä (Saloviita 2009, 194). Ideaalitulanteessa molemmat osapuolet tukevat toisiaan yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Tämä mahdollistuu mikäli osapuolet saavuttavat vastavuoroisen luottamukseen perustuvan kumppanuuden.

Lapsen osuutta kasvatuskumppanuudessa ei voi vähätellä, koska kyseessä on lasten, nuorten ja aikuisten välinen vuorovaikutus, jossa tuetaan toinen toistaan (Lämsä 2000, 51—52). Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus mielletään usein pelkääntään huoltajien ja opettajien väliseksi vuorovaikutukseksi, jolloin lapsi jää sen ulkopuolelle. Yhteistyötä tehdään lapsen kasvun tukemiseksi, joten häntäkin tulee kuulla keskustelutilanteissa.

2.4 Viestinnän muodot ja sisältö

Kaikki kodin ja koulun välillä tapahtuva yhteistyö on viestintää eri muodoissa. Laadukas yhteistyö perustuu toimivan viestinnän pohjalle (Karhuniemi 2000, 71). Viestintä on aina ollut osa koulunkäyntiä ja viestinnän tavat ovat muuttuneet entisistä reissuvihkoista ja puheluisista verkkosivuihin, sähköposteihin sekä erilaisiin sähköisiin viestintäjärjestelmiin, kuten Wilmaan. (Suomen vanhempainliitto 2013, 2.) Kun tavallinen viestintä kotien kanssa on toimivaa, niin se edesauttaa huoltajien sitoutumista yhteisiin kasvatustavoitteisiin (Karhuniemi 2000, 71). Viestintää ko-

din ja koulun välillä on ollut aina ja viestintätavat ovat muuttuneet teknologian kehittymisen myötä. Viestinnän ja yhteistyön pohjimmaiset kysymykset ja haasteet ovat siirtyneet nykyaikaiseen ympäristöön ja muokkautuneet nykyisen yhteiskunnan haasteiden mukaan. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä on käytössä useita yhteistyömuotoja. Vanhempainillat, arviointikeskustelut ja vanhempainyhdistykset kuuluvat perinteisiin yhteistyön muotoihin. (Huhtanen 2007, 157).

Epstein (2009, 58) korostaa kommunikointia yhtenä kodin ja koulun välisenä yhteistyömuotona. Hänen mukaan koulut ovat velvollisia kommunikoimaan kotien kanssa koulunkäyntiin liittyvistä asioista erilaisin kommunikointimuodoin, kuten tiedotteiden, soittojen ja kasvokkaisten tapaamisten avulla. Viestinnän muotoon vaikuttaa se, mitä sen avulla halutaan saavuttaa (Haasio & Haasio 2008, 59). Viestinnän muotoa pohdittaessa tulee miettiä mikä on oikea tapa ottaa yhteyttä kulloisessakin tilanteessa. Karhuniemen (2000, 77) mukaan selkeät viestinnän periaatteet helpottavat yhteistyötä.

Sopiva viestintätapa voidaan valita esimerkiksi kiireellisen tai kiireettömän viestinnän mukaan. Kiireellisessä viestinnässä, kuten poissaolojen ilmoittamisessa tarvitaan opettajien ja huoltajien samanaikaista saavutettavuutta. Kiireettömässä viestinnässä viestintätavalla ei ole niin suurta merkitystä kuin kiireellisessä, jolloin viestintätavat voidaan rakentaa vastaamaan tarpeita ja huoltajien toiveita. (Rättilä 2007, 31.) Opettajien ja huoltajien kannattaa sopia käytettävistä yhteistyön muodoista ja tavoista sujuvan yhteistyön saavuttamiseksi (Cantell 2011, 256). Kommunikointia helpottaa yhteisistä pelisäännöistä ja käytettävistä yhteistyötavoista sopiminen, jolloin voidaan varmistua, että molemmat osapuolet ovat tietoisia yhteisistä toimintatavoista ja noudattavat niitä. Näin vältetään ylimääräisten jännitteiden ja epäselvyyksien syntymiseltä. Yhteistyön sujumisen kannalta on tärkeä omaksua yhteistyöhön kuuluvat toimintamallit ja hahmottaa yhteistyön vaatimukset (Kantola 1980,83).

Säännöllinen viestintä tuo viestintään järjestelmällisyyttä (Haasio & Haasio 2008, 61). Opettajien ja huoltajien välille muodostuu viestinnän kulttuuri, joka edesauttaa luottamuksellista yhteistyötä. Huoltajat tietävät milloin odottaa koululta viestiä, jolloin yhteistyöstä muodostuu rutiininomaisempi. Karhuniemen (2000, 90) mukaan säännöllinen viestintä auttaa huoltajaa paremmin tukemaan lapsen koulunkäyntiä.

2.5 Sujuvan yhteistyön edellytykset

Toimiva yhteistyö edellyttää molemminpuolista kommunikointia, vastuuta ja avoimuutta viestintätavasta riippumatta. Sujuvassa yhteistyössä korostuu molempien osapuolten taito aidosti kuunnella toista. Tämä edistää vaikeistakin asioista puhumista. (Cantell 2011, 260—261.) Kokemusten mukaan perusasioiden toimivuuteen tulee kiinnittää huomiota toimivaa yhteistyötä rakentaessa (Ojala & Launonen 2003, 323).

Toimivan yhteistyön perustana on luottamuksen rakentaminen osapuolten välille (Karhuniemi 2000, 72). Sujuvaan vuorovaikutukseen vaikuttaa luottamus osapuolten välillä. Luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen rakentamisessa on tärkeä, että opettajat panostavat huoltajiin tutustumiseen (Cantell 2011, 256). Toimivan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen perustana on luottamus, joka voidaan saavuttaa osapuolten aidolla kohtaamisella. On helpompi lähestyä henkilöä, joka tuntuu turvalliselta ja jolla on tietoa sekä kiinnostusta oppilasta ja kotia liittyviin asioihin. Karhuniemen (2000, 72) mukaan keskinäinen luottamus syntyy yhteisen vuorovaikutuksen, kohtaamisten ja vuoropuheluiden tuloksena.

Kasvatuksen ymmärtäminen kodin ja koulun yhteisenä tehtävänä auttaa toimivan vuorovaikutuksen muodostamisessa (Lämsä 2013, 55). Kodin ja koulun väliseen viestintään vaikuttavat huoltajien tunteet, omat koulukokemukset sekä arvot ja asenteet. Rakentavan ja dialogisen vuorovaikutuksen muodostaminen vaatii opettajalta hyviä vuorovaikutustaitoja. Tämä edesauttaa sellaisen ympäristön luomista, joka tukee lapsen ja nuoren kasvua. (Saloviita 2009, 191, 193.) Rakentava viestintä edellyttää sitä, että osapuolet voivat keskustella rakentavasti ja antaa palautetta molemmin puolin. Saloviita (2009, 192) korostaa hyvän vuorovaikutussuhteen perustana olevan huoltajien kokemus aidosta kuulemisesta ja kunnioituksesta.

Opettajalta odotetaan ammatillisuutta kodin ja koulun välisessä vuorovaikutuksessa. Osana ammatillisuutta on vuorovaikutuksen pitäminen ammatillisena yrittäen olla liittämättä siihen omia tunteita. Huoltajien tunnepitoiset reaktiot ovat ymmärrettävämpiä, koska kyseessä on omaan lapseen liittyvät asiat. (Cantell 2011, 268—269.)

Tasa- arvon saavuttamiseksi kommunikoinnissa opettajan tulee keskustella huoltajien kanssa heidän kielellään välttäen liian ammatillisen sanaston käyttämistä (Cantell 2011, 270). Luottamuksen saavuttaminen edellyttää tasavertaisuuden tunnetta opettajan ja huoltajan välillä. Avointa kommunikointia ja vaikeista asioista puhumista voi helpottaa kokemus siitä, että huoltaja ja opettaja eivät ole eriarvoisessa asemassa ja toinen toisen yläpuolella. Alasuutari (2003, 114) kertoo teoksessaan, että kun huoltajat kokevat olevansa tasavertaisia opettajan kanssa niin ongelmilta vältytään.

2.6 Yhteistyön haasteita

Hyvin suunniteltu kodin ja koulun välinen yhteistyösuunnitelma ei takaa, että jokainen osapuoli on tyytyväinen toteutuneeseen yhteistyöhön. Yhteistyöstä puhuttaessa on kyse ihmissuhteista, jolloin yhteistyössä ovat läsnä monet tekijät. (Paananen 1985, 173.) Yhteistyön lähtökohtana ja tavoitteena tulee olla kiinnostus lapsen koulutyötä kohtaan ja sen asettaminen etusijalle, jolloin ihmissuhteen toimivuus ei saisi vaikuttaa siihen (Karhuniemi 2000, 74). Opettajien ja huoltajien käsitys kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvistä velvollisuuksista ja tehtävistä vaihtelee paljon (Lehtolainen 2008, 87). Huoltajilla voi olla oma käsitys yhteistyöstä, joka näkyy heidän panoksena yhteistyöhön ja osallisuuteen vuorovaikutuksessa (Karila 2006, 96).

Yhteistyön haasteena voi olla, että se tavoittaa vain osan huoltajista. Yhteistyön ulkopuolelle voivat jäädä ne huoltajat, jotka tarvitsevat yhteistyötä ja joiden tavoittaminen olisi tärkeää oppilaan koulutyön tukemiseksi. (Metso 2004, 53.) On syytä pohtia, miksi osa huoltajista jää yhteistyön ulkopuolelle ja kuinka heidät voisi aktiivoida osaksi yhteistyötä. Huoltajien käsitykset yhteistyön merkityksestä oppilaan kasvun tukemiseksi voi poiketa vallassa olevasta käsityksistä ja he voivat ajatella kodilla ja koululla olevan erilliset kasvatustehtävät ja -tavoitteet, jotka ovat toisistaan riippumattomia. Karhuniemen (2013, 74) mukaan yhteistyön esteenä voi olla huoltajien negatiivinen ja passiivinen suhtautuminen koulutyöhön ja ajanpuute. Huoltajien omat koulukohtaiset kokemukset, elämäntilanne ja luonteenpiirre voivat vaikuttaa heidän aktiivisuuteen osana yhteistyötä. Mikä on koululaitoksen rooli ja tehtävä, jotta kaikki huoltajat saadaan osaksi yhteistyötä? Se, että osa huoltajista jää

tai jättäytyy yhteistyön ulkopuolelle voi kertoa myös koululaitoksen kyvyttömyydestä ottaa kaikki huoltajat osaksi yhteistyötä. Yksittäisellä opettajallakin voi olla vaikutusta siihen haluaako huoltaja olla yhteistyössä kouluun vai ei.

Yhteistyöhön kuuluu molemminpuolista vuorovaikutusta. Metson (2004, 117) tutkimuksessa huoltajat kokivat yhteistyön olevan usein yksipuolista tiedottamista koteihin. Koteihin ilmoitettiin tiedotusluontoisista asioista, kuten poissaoloista, arvosanoista, lukujärjestyksistä ja tiedotteista. Huoltajat odottivat enemmän tietoa opettamisesta ja opiskeluun liittyvistä asioista, eivätkä opettajien ja huoltajien odotukset yhteistyöstä kohdanneet. (Metso 2004, 117—118.) Yhteistyöllä voi olla eri merkityksiä eri huoltajille. Osa huoltajista voi nähdä yhteistyön vain poissaololappujen kirjoittamisella samalla kun osa huoltajista toivoo molemminpuolista ja vuorovaikutuksellista yhteistyötä. (Cantell 2011, 273—275.)

Yhtenä yhteistyön haasteena on koulun ja opettajien kasvatusvastuun lisääntyminen. Metso (2004, 52—53) on huolissaan kasvatusvastuun siirtymisen lisääntymisestä kodeilta kouluille ja yhteiskunnalle. Sujuvan yhteistyön saavuttamiseksi on tärkeää, että huoltaja on aktiivinen ja kiinnostunut lapsensa koulutyöstä. Haasteeksi voi muodostua huoltajat, jotka ovat liian aktiivisia ja kiinnostuneita lastensa koulutyöstä ollen kouluun yhteydessä jatkuvasti (Metso 2004, 33). Liian aktiivinen yhteistyö ja yhteydenottojen suuri määrä voi kuormittaa molempia osapuolia, jolloin vaarana on ylimääräisten jännitteiden syntyminen osapuolten välille. Yhteistyön haasteena koetaan huoltajat, jotka eivät ole aktiivisia tai päinvastoin ovat liikaa yhteydessä kouluun. Yhteistyön kannalta ääripäiden sijasta suositetaan niiden välissä olevaa yhteistyön tapaa. Molempien osapuolten odotukset yhteistyöstä voivat vaikuttaa siihen millaisena he sen kokevat.

Opettaja ottaa kotiin yhteyttä usein silloin, kun oppilaan koulunkäynnissä ilmenee haasteita tai ongelmakohtia (Cantell 2011, 256). Ongelmakohtien ympärille rakennettu yhteydenpito voi johtaa negatiivissävytteiseen yhteistyöhön. Koteihin lähetettävät viestit käsittelevät pääasiassa negatiivisia asioita, jolloin yhteistyö saa negatiivisen leiman. (Metso 2004, 52—53, 126.) Positiivisen palautteen merkitystä koulutyössä korostetaan yhä enemmän. Negatiivinen palaute voi muodostaa huoltajille negatiivisia ennakkokäsityksiä, jotka voivat aiheuttaa turhautumista koulun yhtey-

denottoihin. Positiivinen palaute edistää yhteistyötä parantaen kumppanuutta ja matalta yhteydenottokynnystä. Huoltajille on hyvä selventää, että palaute koskee lapsen toimintaa eikä kohdistu lapseen. (Karhuniemi 2000, 91.)

Kodin ja koulun välinen kohtaaminen ei ole aina ongelmaton. Huoltajat ovat entistä tietoisempia oikeuksistaan, jolloin vaatimukset koulun henkilökuntaa kohtaan voivat lisääntyä. Huoltajien henkilökohtaiset ongelmat voivat heijastua koulun kanssa tehtävään yhteistyöhön. (Turunen 2000, 26.) Kotien ongelmat voivat näkyä myös pahan olon purkautumisena opettajalle esimerkiksi avioerotilanteessa (Tikkanen 2007, 48).

Tunteet ovat osa kasvatusvuorovaikutusta osapuolten välisen ymmärryksen ja yhteisen toiminnan lisäksi (Karila ym. 2006, 9). Huoltajat ja opettajat voivat toimia tunnekuohun vallassa. Parempi vaihtoehto on odottaa tunnekuohun laantumista ja toimia rauhallisesti, jonka jälkeen vuoropuhelua tulee jatkaa hyödyntäen kuuntelemisen taitoa ja selventäviä kysymyksiä. (Saloviita 2009, 191.) Tunnekuohun vallassa toimiminen voi aiheuttaa ylimääräisiä jännitteitä kodin ja koulun välille. Tunteiden ollessa pinnassa molemmat osapuolet voivat toimia harkitsemattomasti, jolloin väärinymmärrysten määrä voi lisääntyä.

Tunnesiteistä johtuen huoltajien voi olla vaikea tarkastella omaa lastaan objektiivisesti. Kantolan (2001, 23) mukaan käsitys lapsesta eroaa usein kodin ulkopuolisten tahojen käsityksistä. Opettajan tulee asettua huoltajien asemaan kohdatessaan heitä. Huoltajilta saatuun palautteeseen vaikuttaa kiintymyssuhde omaan lapseen, jolloin palaute voi olla äärimmilleen vietyä. Huoltajat ovat yksilöitä, joiden historia ja kokemukset ovat vuorovaikutuksessa läsnä (Karila ym. 2006, 95). Opettajilla on vastuu hyvästä vuorovaikutuksesta heidän ollessa ammattilaisia verrattuna huoltajien tunnesidonnaisuuteen (Cantell 2011, 269). Kasvatusalan ammattilaiset arvioivat lapsen taitoja ja kehitystä ammatillisesta näkökulmasta, mikä tulisi selventää huoltajalle. Opettajan tulee osata pohjustaa ja keskustella asioista siten, ettei huoltaja tunne oloaan uhatuksi. Huoltajien kanssa käytyjen keskusteluiden aiheena ovat oppilaan kehitys, oppimiseen liittyvät asiat ja koulussa tapahtuneet asiat. Molempien osapuolten tulee toimia omalla tahollaan asiantuntijana. (Vuorinen 2000, 77.) Huoltajilla ja opettajilla on paljon sellaista tietoa lapsesta, mitä toisella osapuolella ei ole.

2.7 Sähköinen viestintäjärjestelmä yhteistyön välineenä

Kodin ja koulun välisen viestinnän välineenä käytetään nykyisin paljon erilaisia sähköisiä viestintävälineitä. Ne ovat Internet- ympäristöön kehitettyjä sähköisiä viestintäsovelluksia, joiden käyttötarkoituksena on kodin ja koulun välinen yhteydenpito. (Suomen vanhempainliitto 2013, 3.) Keskityn tutkielmassani viestintäsovellus Wilmaan, joka on tällä hetkellä eniten käytetyin sähköinen viestintäsovellus Internetissä kodin ja koulun yhteistyön välineenä. Opettajien mukaan lisääntynyt tietotekniikan käyttö ei ajallisesti vaikuta yhteistyöhön käytettävään aikaan (Tietotekniikan vaikutukset koulutyössä 2006, 79).

Sähköinen viestintä helpottaa kommunikointia kodin ja koulun välillä, mutta sen käyttöön liittyy väärinymmärrysten lisääntyminen. Väärinymmärrykset ovat vaarana, kun kasvokkaista kommunikointia ei ole vuorovaikutuksen tapahtuessa tekniikan avulla. Sanallisessa kommunikoinnissa harkitaan asian ulosanti, kun taas kirjoitettua tekstiä on helpompi tuottaa tunteiden vallassa. Sähköisten viestintävälineiden kautta positiiviset asiat hoituvat kätevästi, mutta harmia voivat saada aikaan väärin muotoillut ja huonoon aikaan kirjoitetut viestit (Kauppinen, Nummi, Savola 2010, 38).

Sähköiset viestit saavuttavat vastaanottajan varmemmin kuin repussa kuljetettavat paperiset viestit. Ongelmana voi olla se, ettei kaikissa kodeissa ole käytössä sähköistä viestintäjärjestelmää, jolloin sen rinnalla täytyy käyttää perinteisiä viestinnän tapoja, kuten reissuvihkoa. (Karhuniemi 2000, 123.)

Sanalliseen kommunikointiin liittyy sanatonta eli nonverbaalia viestintää, joka vahvistaa sanottuja asioita tai vähentää luotettavuutta, mikäli puhujan sanat ja eleet muodostavan ristiriidan. Kehonkielen merkitys on yli puolet sanallisesta kommunikoinnista. (Kauppinen ym. 2010, 225). Sanallisen viestinnän merkitys etenkin ongelmatilanteissa on suotavaa, sillä kehonkieli voi tukea asioiden merkityksiä ja sen avulla voidaan tulkita keskustelukumppanin reaktioita. Alasillan (2000, 111) mukaan myös sähköinen viestintä sisältää kirjoitettujen sanojen lisäksi erilaisia merkityksiä, kuten vaikenemista, vallankäyttöä, piilomerkityksiä sekä monenlaisia tul-

kintoja. Sähköisestä viestinnästä puuttuvat kehonkielen piirteet, kuten eleet ja ilmeet. Vastaavasti se sisältää myös sanatonta viestintää, mutta vaikeammin tunnistettavissa olevassa muodossa.

Kirjoittajalla voi olla omasta tekstistä tietynlainen käsitys, joka voi poiketa täysin lukijan tulkinnasta. Henkilöillä voi olla erilaisia merkityksiä sanoista, joita esimerkiksi kokemukset ja tapahtumat muokkaavat. (Alasilta 2000, 111). Oma viestintää ja kirjoitettua tekstiä kohtaan tulee olla kriittinen ja ottaa huomioon väärinymmärrysten mahdollisuus.

E- learning Nordicin tekemästä selvityksestä Tietotekniikan vaikutukset koulutyöhön selviää, että enemmistö huoltajista ja opettajista kokee tietotekniikan käytöllä olevan positiivisia vaikutuksia kodin ja koulun väliseen vuorovaikutukseen. Huoltajat kokevat olevansa enemmän perillä lasten koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Lisäksi he ovat havainneet hieman parannusta lapsen koulunkäyntiin liittyvissä keskusteluissa ja tapahtumiin osallistumisessa. (Tietotekniikan vaikutukset koulutyöhön 2006, 79.) Tietotekniikan avulla lähetetty viesti saavuttaa huoltajan yleensä suoraan, eivätkä esimerkiksi paperilaput tai reissuvihko huku matkalla kotiin. Viestittäminen tietotekniikan avulla on vaivattomampaa, joka voi lisätä yhteydenpitoa vaikuttaen positiivisesti huoltajien käyttökokemuksiin.

Latvalan (2006, 62—63) tutkimus kommunikaatiosovellus Kivahkosta osoittaa huoltajien tyytyväisyyttä sovellusta kohtaan kodin ja koulun yhteistyössä. Tulosten mukaan kommunikaatiosovellus onnistui helppokäyttöisyydessä ja vaivattomuudessa sekä lisäsi positiivisen palautteen määrää. Sovellus lisäsi yhteydenpitoa ja yhteydenottokynnys madaltui puolin ja toisin. Lisäksi tutkimuksesta ilmenee, että viestit menivät varmemmin perille ja yhteyttä otetaan myös muulloin kun ääritapauksissa. Latvalan tutkimuksessa korostui myös muiden yhteistyövälineiden merkitys osana toimivaa yhteistyötä.

Sähköinen viestintä kodin ja koulun yhteistyömuotona on lisääntynyt ja yhä useammassa koulussa on käytössä Wilma viestintäjärjestelmä, joka on osa Primus-oppilashallintojärjestelmää. Wilman kautta koulun henkilökunta ja huoltajat voivat kommunikoida ja jakaa informaatioita keskenään. (Karhuniemi 2000, 123—125.)

Wilma on yksi yhteistyön muoto, jota tulee käyttää muiden yhteistyömuotojen lisäksi. Wilman tehtävänä ei ole korvata muuta kodin ja koulun välistä yhteistyötä vaan tukea sitä tehden siitä entistä sujuvampaa ja joustavampaa.

Wilma sisältää erilaisia toimintoja riippuen siitä, mitä toiminnoista koulu on ottanut käyttöönsä julkaisujärjestelmässä (Suomen vanhempainliitto 2013, 3). Opettajat voivat tallentaa sinne tiedotteita ja arvosanoja huoltajia varten. Lukujärjestykset, vuosi- ja kurssitiedotteet sekä opinto- opas ovat Wilmassa huoltajien nähtävillä. Huoltajille voidaan tiedottaa poissaoloista, tekemättömistä läksyistä, käytöksestä, myöhästymisistä, opiskeluvälineiden puuttumisesta ja muista koulunkäyntiin liittyvistä asioista. (Karhuniemi 2000, 123—125.) Wilma sisältää monipuolisesti tietoa lapsen koulunkäyntiin liittyen ja aktiivinen käyttö mahdollistaa nopean tiedonsiirron puolin ja toisin.

Wilmaan kirjattujen yksittäisten merkintöjen avulla opettaja voi muodostaa merkinnöistä kokonaisuuden, joka voi toimia apuna arviointia tehdessä. Wilmaan kirjatut merkinnät antavat arvioinnille konkreettisia perusteluja. (Metso 2004, 48.) Säännöllinen Wilman käyttö mahdollistaa sen käytön jatkuvan arvioinnin työvälineenä, jolloin huoltajat saavat kokonaisvaltaisen ja perustellun arvion lapsen koulutyöstä. Wilmaan tallennetaan tietoja oppilaasta ja se toimii pedagogisten asiakirjojen rakentajana. Kaikilla opettajilla on pääsy asiakirjoihin, joka helpottaa niiden muodostamisessa. (Karhuniemi 2000, 125.)

Wilma on saanut osakseen paljon kiitosta, mutta myös kritiikkiä. Sitä on kritisoitu positiivisen palautteen vähäisyydestä ja negatiivisen palautteen korostumisesta. Positiivisen palautteen kulttuuri on vielä nuorta ja sen merkitystä opetuksessa tulee korostaa enemmän. Opettajan tulee tietoisesti keskittyä antamaan positiivista palautetta, jotta siitä tulee luonteva palautteenantomuoto. Negatiiviset asiat tulee tiedottaa huoltajille, jotta ne ovat huoltajien tiedossa ja niihin voidaan puuttua. Opettajien tulee miettiä, millainen palaute on lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta oleellista, jotteivät huoltajat kuormitu negatiivisen palautteen määrästä. Karhuniemen (2000, 123—126) mukaan palautteen annossa on muistettava varovaisuus: on mietittävä tapa ja sävy, jolla asiat ilmaistaan väärinkäsityksien välttämiseksi. Opettajien tulee keskittyä positiiviseen palautteeseen voimavarana ja antaa sitä, kun se on aiheellista.

Wilman käytössä tulee huomioida kaikkien huoltajien mahdollisuus saada sinne omat henkilökohtaiset tunnukset huomioiden eroperheet. Huoltajilla on oikeus saada koulutusta ja ohjausta Wilman käyttöön. (Karhuniemi 2000, 126—127.) On tärkeä, että lapsen molemmilla huoltajilla on mahdollisuus osallistua ja saada tietoa lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista myös erotilanteissa. Karhuniemi (2000, 126—127) ottaa esille, ettei kaikilla huoltajilla ole käytössä Internet- yhteyttä, jolloin tiedon jakaminen on järjestettävä muulla tavoin.

Wilma on opettajien työväline, jota he käyttävät pääasiassa päiväsaikaan (Karhuniemi 2000, 127). Sujuvan yhteistyön ja opettajan jaksamisen kannalta on tärkeä, että yhteistyössä kodin ja koulun välillä on käytössä pelisäännöt, jotka koskevat myös Wilman käyttöä. Opettajien ja huoltajien on hyvä sopia etukäteen millaisia yhteistyön muotoja käytetään kulloisessakin tilanteessa. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, milloin on sopivaa ottaa yhteyttä ja milloin opettaja on viestintävälineiden saatavilla.

Säännöllisen kouluasioista tiedottamisen myötä huoltajat oppivat seuraamaan Wilmaa, jolloin siitä tulee aktiivinen yhteistyön väline (Cantell 2011, 258). Tällöin huoltajille muodostuu rutiini Wilman käyttämisestä työvälineenä ja käyttö on luonnollinen osa yhteistyötä. Wilman käyttö harvoin ja epäsäännöllisesti voi aiheuttaa viestien huomioimatta jättämistä tai niitä ei huomata lainkaan. Liian aktiivinen Wilman käyttö voi aiheuttaa molempien osapuolten kuormittumista. Kaikessa kodin ja koulun välisessä tiedottamisessa ja yhteistyössä on hyvä muistaa kohtuus ja keskeisistä asioista tiedottaminen.

3 Tutkimuksen kulku

3.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen pääongelma eli tutkimusongelma tulee kuvailla mahdollisimman tarkasti. (Hirsjärvi ym. 2007, 122.) Tutkimusongelman asettaminen avaa tutkittavan näkökulman ja pilkkoo tutkimuksen osiin tehden siitä ratkaistavan aineiston avulla. Sen tehtävänä on ohjailla tutkimusta ja siitä tehtäviä havaintoja. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom- Yläne & Paavilainen 2011, 42.)

Tutkielman tavoitteena on selvittää Wilman toimivuutta kodin ja koulun välisen informaation välineenä luokanopettajien näkökulmasta. Olen asettanut tutkielmalle tutkimusongelman eli mitä haluan tutkielman avulla selvittää. Tutkimusongelmani lähtökohtana ovat luokanopettajien käsitykset sähköisestä viestintäjärjestelmä Wilmasta kodin ja koulun yhteistyön välineenä. Olen kiinnostunut aiheesta yhteistyön näkökulmasta ja kerään aineistoni erilaisissa työyhteisöissä työskenteleviltä luokanopettajilta. Luokanopettajien käsitysten avulla kodin ja koulun välistä yhteistyötä voidaan kehittää entistä toimivammaksi. Tutkimusongelman lisäksi olen asettanut pääongelman lisäksi osaongelmia, jotka tukevat tutkimusongelmaa. Haluan selvittää mitä Wilman avulla tapahtuva yhteistyö pitää sisällään ja kuinka se toimii yhteistyön välineenä. Olen muotoillut tutkimusongelmani ja osaongelmat tutkimuskysymysten muotoon.

Tutkimuskysymys

1. Millaisia käsityksiä luokanopettajilla on Wilmasta kodin ja koulun välisen yhteistyön välineenä?

Alakysymykset

1.1 Kuinka Wilma edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä?

1.2 Millaisia haasteita Wilman käyttöön liittyy kodin ja koulun yhteistyön välineenä?

Sähköinen viestintäjärjestelmä Wilma on yleistynyt opettajien ja huoltajien välisen yhteistyön välineenä ja sen merkitys vuorovaikutuksen välineenä kasvaa jatkuvasti. Toimivan yhteistyön kannalta on tärkeää, että vuorovaikutus opettajien ja huoltajien kanssa on toimivaa ja palvelee jokaista osapuolta: oppilaita, opettajia ja huoltajia. Haluan selvittää tämän yhteistyömuodon toimivuutta ja mahdollisia kehittämiskohteita. Kotiin otetaan yhä useammin yhteyttä Wilman avulla perinteisten viestintätapojen vähennyttyä.

3.2 Laadullinen tutkimus tutkimusmenetelmänä

Käsitteitä laadullinen ja kvalitatiivinen tutkimus käytetään usein synonyymeinä suomalaisessa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa (Eskola & Suoranta). Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen sisältäen ajatuksen elämän moninaisuudesta. Tutkimuskohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.) Tutkielmani tavoitteena on hankkia uutta tietoa luokanopettajien käsityksistä sähköisestä viestintäjärjestelmä Wilmasta osana yhteistyötä ja hyödyntää sitä käytännön työssä kodin ja koulun välisen viestinnän tukena. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen, jossa tapahtumat muokkaavat toisiaan ja niiden välisiä suhteita voi tarkastella eri näkökulmista (Hirsjärvi ym. 2007, 157). Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan ihmistä elämysmaailmansa koki-jana, havainnoijana ja toimijana suhteessa aikaan, paikkaan ja eri tilanteisiin (Ronkainen ym. 2011, 82). Eri kasvatustieteen oppaat määrittelevät laadullista tutkimusta eri tavoin. Laadullisen tutkimuksen oppaissa on kyse tulkinnoista ohjaavasta näkökulmasta, jonka vuoksi tulkinnot voivat vaihdella suuresti eikä niitä ole syytä yleistää (Tuomi & Sarajärvi 2013, 17).

Haastattelut ja havainnoinnit, erilaiset muuta tarkoitusta varten tuotetut kirjalliset ja kuvalliset materiaalit tai äänimateriaali voivat toimia laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä. Tutkimuksen eri vaiheet, kuten aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kietoutuvat prosessissa yhteen ja tutkimussuunnitelma voi elää prosessin edetessä. (Eskola & Suoranta 1998, 15—16.) Olen käyttänyt tut-

kielmani aineistonkeruumenetelmänä sähköistä kyselylomaketta. Tutkimussuunnitelmani on muokkautunut tutkielman edetessä laadulliselle tutkimuksen mahdollistavan prosessiluonteen mukaisesti. Olen pyrkinyt saavuttamaan teorian ja aineiston välille jatkuvan ja keskusteleavan vuorovaikutuksen.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimuksessa käytettävien tapausten määrä on pieni ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Aineiston tieteellisyydessä korostetaan sen laatua. (Eskola & Suoranta 1998, 18.) Olen pyrkinyt siihen, että teoreettiset perustelut ja aineisto muodostavat mahdollisimman vuorovaikutuksellisen suhteen.

Tutkimukseni on pääosin laadullinen tutkimus, mutta se sisältää myös kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen piirteitä. Käytän aineiston hankinnassa kyselylomaketta, jota käytetään yleisimmin määrällisessä tutkimuksessa. Kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta voi käyttää esimerkiksi kuvailemaan toisella menetelmällä saatuja tietoja (Hirsjärvi & Hurme 2000, 32). Käytän kvantitatiivista menetelmää tutkielmassani kuvailemaan tilastollista materiaalia, jolla kuvaan tutkittavien taustatietoja, kuten sukupuolta ja työhistoriaa.

Käytän tutkielmassani kartoittavaa survey- tutkimusta, jossa aineistonkeruumuotona käytetään etukäteen strukturoitua kyselylomaketta tai haastattelulomaketta. Survey- tutkimus pyrkii kuvaamaan todellisuudessa vallitsevia ilmiöitä. (Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, 332.) Menetelmä sopii tutkielmaani, koska tutkin koulun ja kodin välistä yhteistyötä uudessa yhteistyömuodossa Wilmassa. Yhteistyön muodot ja yhteistyö ovat muuttuneet Wilman myötä ja survey- menetelmä on tutkielmani kannalta tarkoituksenmukainen. Sitä hyödyntäen voin saada tietoa luokanopettajien käsityksistä Wilmasta yhteistyön välineenä.

3.3 Kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä

Kyselylomake on yksi aineistonkeruumenetelmä, jonka etuna on, että sillä voidaan kerätä kattava ja laaja tutkimusaineisto. Useita kysymyksiä voidaan kysyä samalla ja sama kysely voidaan lähettää useille vastaajille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190.) Valitsin kyselylomakkeen aineistonkeruumenetelmäksi, koska halusin

kysyä samat kysymykset useilta opettajilta saadakseni vastauksia haluamiini kysymyksiin mahdollisimman monelta opettajalta. Halusin kerätä aineistoa erilaisissa kouluissa, paikkakunnilla ja erilaisissa koulukulttuureissa työskenteleviltä luokanopettajilta. Sähköisen kyselylomakkeen avulla pystyin keräämään aineistoa riippumatta vastaajien maantieteellisestä sijainnista. Tämä oli yksi peruste sille, miksi valitsin juuri kyselylomakkeen aineistonkeruutavakseni.

Pyrkimyksenä oli tehdä kyselylomake sellaiseksi, ettei se johdattele vastaajia. Kyselylomakkeen kysymykset rakennetaan mahdollisimman yksiselitteisiksi tutkimuskysymysten avulla, siten ettei se johdattele vastaajaa mihinkään suuntaan (Valli 2015, 85). Yritin rakentaa kysymykset sellaisiksi, että saisin vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tavoitteena oli saada monipuolisia vastauksia kuormittamatta vastaajia liikaa. Haasteeksi muodostui kysymysten tiivistäminen keskeisiin teemoihin, jotta vastaajat eivät kuormitu kysymysten määrästä ja laajuudesta. Liian pitkä kyselylomake voi karsia vastaajien määrää, eivätkä vastaajat jaksaa välttämättä paneutua vastausten laatuun. Liian pitkä kyselylomake voi saada vastaajat luopumaan kyselyyn vastaamisesta ennen sen aloittamista (Valli 2010, 105).

Kyselylomakkeen haasteena on, ettei tarkentavia kysymyksiä voi tehdä jälkikäteen, jonka vuoksi kyselylomakkeen suunnittelussa korostuu ennakkosuunnittelu (Valli 2010, 236). Mietin kysymykset ja niiden asettelun tarkkaan, jotta ne muodostaisivat järkevän kokonaisuuden. Kyselylomakkeeseen liittyvät ratkaisut tulee tehdä harkiten ja sen rakentamiseen tulee käyttää aikaa. Kyselylomakkeen haasteena on, ettei tutkija voi tietää vastaavatko vastaajat siihen rehellisesti ja harkiten. Kysymysten rakentamisessa tulee kiinnittää huomiota kysymysten muotoiluun, jotta kysymykset eivät ole harhaanjohtavia tai johdattelevia (Valli 2010, 104). Vastaajat eivät voi tarkentaa kysymyksiä, jolloin kysymyksen muodon tulee olla tarpeeksi selkeä. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset tutkijan tarkoittamalla tavalla. Kiinnitin huomiota käytettävään kieleen, jotta kyselylomake olisi helposti luettavissa. Vallin (2010, 106) mukaan onnistunut kielenkäyttö kyselylomakkeessa takaa onnistuneempia tuloksia kyselyssä. Kyselylomakkeen kielen ja rakenteen huolellinen muotoilu antaa vastaajalle luotettavan kuvan tutkijasta, jolloin vastaaminen voi olla mielekkäämpää.

Käytin kyselylomakkeen muotona Internet- kyselyä, joka mahdollistaa helpon yhteydenoton vastaajiin. Internet- kyselyssä tulee ottaa huomioon kohderyhmä, jolle kysely on tarkoitettu. Internetissä tehdyt kyselyt jakavat mielipiteitä ja osaa vastaajista pitää perinteistä postikyselyä mielekkäämpänä. (Valli 2010, 113.) Kyselyn kohderyhmänä olivat luokanopettajat ja koin sopivaksi käyttää Internet- kyselyä aineiston hankinnassa. Luokanopettajat käyttävät teknologiaa yhä enemmän osana opetusta ja omaa kouluttautumista. Lisäksi kyselyni koski sähköistä viestintäjärjestelmää Wilmaa, joka toimii verkossa, jolloin koin luontevaksi suorittaa myös aineiston hankinnan sähköisesti. Verkkolomakkeen etuna on, että sähköiset vastaukset tallentuvat suoraan, eikä niitä tarvitse tallentaa erikseen (Vehkalahti 2014, 48).

3.4 Aineiston hankinta ja analyysi

Keräsin aineiston tutkielmaa varten luokanopettajilta avoimen kyselylomakkeen avulla, jonka toteutin sähköisen lomaketyökalu webropolin avulla verkossa. Valitsin luokanopettajat sattumanvaraisesti ympäri Suomea tavoitteena kerätä aineisto maantieteellisesti mahdollisimman kattavasti ja erityyppisistä kouluista sekä opettajilta saadakseni mahdollisimman erilaisia näkemyksiä kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tiedostin aineistoa kerätessäni, että Wilman käyttökulttuuri ja käsitykset voivat vaihdella suuresti myös samassa koulussa, jonka seurauksena käyttökulttuuri voi olla myös koulu- ja opettajakohtainen riippumatta koulun maantieteellisestä sijainnista. Koska tutkimukseni ei ole tapaustutkimus hankin aineistoni mahdollisimman laajasti eri kouluissa työskenteleviltä luokanopettajilta.

Asetin vastaajilleni seuraavat kriteerit; he työskentelevät luokanopettajina ja heillä on käyttökokemuksia Wilmasta ja kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä sekä tällä hetkellä käytössä viestintäjärjestelmä Wilma. Keskityin luokanopettajien käsityksiin, sillä he toimivat säännöllisesti samojen oppilaiden ja heidän huoltajien kanssa yhteistyössä pitkällä aikavälillä verrattuna esimerkiksi aineenopettajiin. Lisäksi luokanopettajat ovat aineenopettajia enemmän yhteydessä oppilaan kotiin ja yhteistyön suhde koteihin on sitovampi.

Tein avoimen kyselylomakkeen verkkotyökalu Webropolin avulla. Kyselylomake sisälsi taustakysymyksiä, joiden avulla halusin selvittää tutkimuksen kannalta

oleellisia taustoja, kuten osallistujien työhistoriaa ja Wilman käyttöön liittyviä asioita. Lisäksi kyselylomake sisälsi avoimia kysymyksiä, joiden määrän halusin pitää pienenä kyselyyn vastaamisen ja osallistuvuuden lisäämiseksi. Rakensin kysymykset tutkimuskysymyksiä ja tutkielman kannalta keskeisten asioiden pohjalta.

Aloitin aineiston hankinnan etsimällä Internetistä kaikki Suomessa toimivat alakoulut ja peruskoulut, joissa opetettiin vuosiluokilla 1- 6. Tämän jälkeen valitsin jokaisesta Suomen maisema- alueesta (lukuun ottamatta Ahvenanmaa) eri paikkakunnilla toimivia kouluja, joista keräsin aineistoni. Etsin kouluissa työskentelevien luokanopettajien yhteystiedot valitsemieni koulujen Internet- sivuilta ja lähetin heille henkilökohtaisesti sähköpostia, jonka mukana oli saatekirje sekä webropol- linkki kyselyyni. Jouduin muuttamaan useaan otteeseen valitsemiani kouluja, koska kaikkien koulujen Internet- sivuilla ei ollut näkyvissä opettajien yhteystietoja. Halusin lähettää henkilökohtaisesti sähköpostia luokanopettajille, enkä esimerkiksi välittää viestiä koulun rehtorin välityksellä. Tällä pyrin luomaan vastaajiin henkilökohtaisemman siteen, koska sähköinen kyselylomake on luonteeltaan etäinen.

Kiinnitin erityistä huomiota saatekirjeen muotoiluun, jotta kyselyni herättäisi mielenkiinnon ja vastaajat kokisivat aiheen tutkimisen tärkeäksi. Tutkijan ja tutkittavan välille tulee muodostaa luotettavuus, jonka muodostumista auttavat vastaajan kokemus kyselyn mielekkyydestä ja tärkeydestä (Valli 2010, 105). Kyselyyn vastaaminen vei aikaa noin 15 minuuttia, jonka kerroin saatekirjeessä. Vallin (2010, 108) mukaan kyselyyn vastaamisen käytettävä aika ei saa olla liian pitkä vastaamisen mielenkiinnon säilymiseksi.

Lähetin sähköisen kyselylomakkeen 633 luokanopettajalle, joista kyselyyn vastasi 61 luokanopettajaa, jolloin vastausprosentiksi muodostui 9 %. Aluksi hankaluuksia tuotti se, etteivät luokanopettajat vastanneet kyselyyn aktiivisesti. Tiedostin sähköisen kyselylomakkeen alhaisen vastausprosentin mahdollisuuden lähettäessäni sähköposteja vastaajille. Kyselylomakkeen vastausprosentin alhaisuus voi johtua siitä, ettei tutkija ole konkreettinen eikä vastaajilla ole sidettä tutkijaan (Valli 2010, 106). Tämän vuoksi minulla oli varasuunnitelmana haastatella luokanopettajia aiheeseen liittyen kyselyn lisäksi. Vastausten määrä oli kuitenkin riittävä, enkä kokenut tarpeelliseksi lisämateriaalin hankkimista.

Opettajat osallistuivat kyselyyn anonyymeina eivätkä heidän yhteystiedot näkyneet minulle. Aineiston määrä on riittävä tutkielmani kannalta ja uskon sen olevan riittävä vastaamaan annettuihin tutkimuskysymyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei ole suorassa suhteessa tutkimuksen onnistumiseen. Aineiston tarkoituksena on muodostaa ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 1998, 62.) Saavuttamani aineisto on riittävä, jotta voin muodostaa ymmärryksen opettajien käsityksistä Wilmasta yhteistyön välineenä.

Käytän tutkimuksen taustatietojen havainnollistamisen apuna taulukoita, jotka sisältävät kyselyyn vastanneiden määrän sekä jakautuman eri muuttujien välillä prosentteina. Kyselyyn osallistui 61 vastaajaa, joista naisia oli 82 % ja miehiä 18 % (TAULUKKO 1). Tällainen vastaajien sukupuolen jakaantuminen voi selittyä sillä, että luokanopettajina työskentelee enemmän naisia kuin miehiä.

TAULUKKO 1. Vastaajien sukupuoli.

Sukupuoli	Lukumäärä	Prosentti
nainen	50	82 %
mies	11	18 %

Tutkin erityisesti luokanopettajien käsityksiä yhteistyöstä, koska he ovat jatkuvassa ja säännöllisessä vuorovaikutuksessa koteihin. Kyselystä käy ilmi, että kaksi vastaajista ei ollut koulutukseltaan luokanopettaja. Toinen vastaajista työskenteli opettajana ilman koulutusta ja toinen vastaajista opetti eri aineita ja luokkia yhtenäiskoulussa. (TAULUKKO 2.) Otin heidän vastaukset huomioon tutkielmassa, koska heillä on kokemus Wilman käytöstä yhteistyön välineenä ja koteihin tehtävästä yhteistyöstä luokka-asteilla 1-6.

TAULUKKO 2. Vastaajien koulutustausta.

Koulutus	Lukumäärä	Prosentti
luokanopettaja	59	98 %
jonkin muun aineen opettaja	1	2 %
ei koulutusta	1	2 %

Lähes kaikki vastaajat työskentelivät luokka-asteilla 1.-6. Poikkeuksena vastaaja, joka opetti useita eri luokkia yhtenäiskoulussa (TAULUKKO 3). Kaikkien vastaajien vastaukset ovat huomioitu tutkimustuloksia tarkastellessa.

TAULUKKO 3. Vastaajat luokka-asteittain.

Luokka-aste	Lukumäärä	Prosentti
1 lk.	14	23 %
2 lk.	6	10 %
3 lk.	12	20 %
4 lk.	14	23 %
5 lk.	6	10 %
6 lk.	8	13 %
jokin muu	1	1 %

Tutkin luokanopettajien käsityksiä sähköisestä viestinnästä erityisesti Wilman osalta yhteistyön välineenä. Vertailukohtana opettajilla on aiemmat käsitykset ennen sähköistä yhteistyötä ja yhteistyö sen aikana. Suurella osalla vastaajia oli pitkä työkokemus, jolloin heillä on pidemmän aikavälin kokemuksia yhteistyöstä ja sen muotojen kehittymisestä. Osa vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole kokemusta kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä ennen sähköisiä viestintävälineitä. (TAULUKKO 4.)

TAULUKKO 4. Vastaajien opetuskokemus vuosittain.

Opetuskokemus	Lukumäärä	Prosentti
0- 5 vuotta	11	18 %
5- 10 vuotta	5	8 %
10- 15 vuotta	12	20 %
15- 20 vuotta	10	16 %
yli 20 vuotta	23	38 %

Aineiston analyysin tavoitteena on selkeyttää kerätty aineisto tuottaen uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Perinteisissä aineiston analyysitavoissa keskitytään löytä-

mään aineistosta yhtäläisyyksiä, kun taas uudemmissä käsityksissä keskitytään aineiston eroavaisuuksiin. Eroavaisuuksiin ja moninaisuuteen keskittyvä analyysi mahdollistaa aineiston tarkemman analyysin. (Eskola & Suoranta 1998, 138—140.) Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston analysointitapoja on olemassa useita, vaikka käytännössä analyysitavat sekoittuvat toisiinsa ja on mahdoton käyttää vain yhtä analyysitapaa (Eskola & Suoranta 1998, 161—162.) Käytän tutkielman analysoinnin apuna sisällönanalyysiä. Aineistosta tulee löytää tutkimusongelman kannalta keskeiset teemat, jotka auttavat tutkimusongelmaan vastaamisessa.

Aineiston analyysissä tieto tiivistetään, jotta aineisto selkeytyy ja olennainen tieto tulee esille. Tämä helpottaa uuden tiedon luomisprosessia. (Eskola & Suoranta 1998, 98.) Käsitteelin tutkimustuloksia käyttämällä laadullisen eli kvalitatiivisen menetelmiä, mutta tutkimus sisältää myös määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä esimerkiksi taustatietojen esittämisessä. Laadulliseen aineistoon liittyy kaksi toisiinsa kiinteää vaihetta, joita ovat havaintojen pelkistäminen ja tulosten tulkitseminen (Alasuutari 2001, 39, 44).

Aloitin aineiston analyysin tutustumalla aineistoon lukemalla sen läpi useaan kertaan ja tekemällä aineistoon merkintöjä. Tämän jälkeen käsitteellistin tutkimuskysymykseni yhteistyön käsitteeseen, jonka pilkoin palasiin muodostaen analyysiyksiköitä. Analyysiyksiköistä muodostin analyysikysymyksiä, joiden tarkoituksena oli vastata tutkimuskysymykseeni. Tämän jälkeen ryhmittelin saadut vastaukset sisällön perusteella kategorioihin ja kirjasin ne ylös pelkistämällä vastauksia samanaikaisesti. Etsin vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, joiden avulla pystyin ryhmittelemään vastauksia ja nimeämään niille yläotsikot. Tämän jälkeen järjestin ne uusiksi kokonaisuuksiksi siten, että ne vastaavat tutkimuskysymykseeni. Liitin tutkielmaan suoria lainauksia aineistosta, jotta lukijan on helpompi muodostaa ymmärrys vastaajien mielipiteistä.

3.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikkien tutkimusten tavoitteena on mahdollisimman luotettava tieto. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisten tutkimus- ja mittaustapojen avulla. Laadullisen tutkimuksen oppaat painottavat eri asioita luotettavuudesta ja siihen liitty

erilaisia käsityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131.) Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy keskeisesti tutkijan objektiivisuus ja puolueettomuus. Puolueettoman tutkimuksen saavuttamiseksi tutkijan tulee tarkastella tuloksia siten, etteivät hänen omat käsitykset vaikuta tutkimustulosten analysointiin (Tuomi & Sarajärvi 2013, 133.) Pysin rehellisesti tunnistamaan ja tiedostamaan omat lähtökohdat ja kokemukset tutkielmaa tehdessäni ja pyrin siihen, etteivät ne vaikuttaisi tutkielmassa tekemiini ratkaisuihini, vaikka ne ovat olemassa.

Yksi mittaustulosten luotettavuuden mittari on tutkimuksen pätevyys eli validius. Validius pyrkii selvittämään vastaako tutkimus ja sen menetelmät kysymyksiin, joita sen on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2007, 226—227.) Tutkielman tavoitteena on pyrkiä validiuteen, joten olen valinnut tutkielmaani menetelmät, jotka tukevat tutkimusongelmani ratkaisemista.

Laadullista tutkimusta tulee arvioida tutkimusta tehdessä selostaen tarkkaan eri työvaiheita ja tutkimuksen etenemistä. Lisäksi tutkimuksessa tehdyt valinnat tulee olla perusteltavissa. (Hirsjärvi ym. 2007, 227—228.) Luotettavuuden lisäämiseksi pyrin selostamaan tutkielmassa tehdyt työvaiheet mahdollisimman tarkasti ja perustellen. Tämä auttaa lukijaa muodostamaan tarkan kuvan eri työvaiheiden kulusta ja erilaisien valintojen lähtökohdista. Lisäksi olen liittänyt kyselylomakkeen tutkimukseeni. Tutkimusta analysoidessani olen pyrkinyt etsimään vastauksia tutkimuskysymyksiin ja pitämään ne mielessäni luotettavuuden lisäämiseksi.

Tutkimuksen eettisyyteen sisältyy tutkijan eettiset periaatteet sisältäen arvot, normit ja hyveet. Tutkimuksen tulee noudattaa näitä periaatteita. Eettinen ajattelu tarkoittaa yksilön kykyä pohtia oman ja yhteisön arvoperustan pohjalta mikä on oikein ja mikä väärin. Tutkimusetiikan merkitys korostuu erityisesti aineiston hankinnan ja analysoinnin vaiheissa. (Kuula 2006, 21—25.) Tutkittavat osallistuivat tutkielmaan anonyymeinä. Lisäksi tutkielmassani ei tule ilmi seikkoja, joiden perusteella tutkittavat olisi tunnistettavissa. Tutkittavien henkilöiden yksityisyys on pidettävä suojattuna hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti (Kuula 2006, 75). Hyvien eettisten periaatteiden mukaisesti tutkittavia on informoitava seuraavista asioista; tutkielman tavoite, tutkijan yhteystiedot, osallistumisen vapaaehtoisuus sekä toteutustapa, osallistumiseen vaadittava aika sekä aineiston käyttötarkoitus (Kuula 2006,

121). Informoin tutkittavia sähköpostitse saatekirjeen yhteydessä edellä mainituista seikoista.

Yritin minimoida omien käsitysten ja ennakkoluulojen vaikutusta osana tutkimusprosessia. Tutkimustuloksia analysoidessa oli haastavaa tarkastella tuloksia ilman, että omat henkilökohtaiset kokemukset vaikuttavat siihen mitä tuloksilta odottaa. Tähän kuitenkin auttoivat tarkkaan laaditut analyysikysymykset, jotka antoivat aineistolle sille kuuluvan arvon. On kuitenkin mahdollista, että tulkintaan tiedostamattani vaikuttavat henkilökohtaiset kokemukseni ja ennakkokäsitykset.

Kyselylomake oli toimiva aineistonkeruumenetelmä ja sain kerättyä laajan aineiston, vaikka aluksi pelkäsin, että se voi olla haastavaa. Kyselylomakkeen ohella olisin voinut haastatella opettajia, jotta olisin voinut kysyä lisäkysymyksiä ja tarkempia perusteluja vastauksille. Kyselylomakkeen vastauksissa oli vaihtelevuutta: osa vastaajista oli vastannut lyhyesti ja osa oli perustellut vastauksiaan hyvin. Jälkikäteen olisin muokannut kyselylomakkeen kysymyksiä selkeämmin, joka olisi auttanut vastaajia hahmottamaan kysymyksiä paremmin eikä vastauksissa olisi ilmennyt päällekkäisiä piirteitä.

Olen lisännyt aineistoanalyysiin aineistositaatteja luotettavuuden lisäämiseksi. Lisäksi sitaatit auttavat havainnollistamaan saatuja tutkimustuloksia ja lukija pystyy pohtimaan tekemieni tulkintojen luotettavuutta. Uskon, että vaikka tutkimuksen tarkoituksena ei ole sen yleistettävyyys vaan kyseisen ilmiön ja siihen liittyvien käsitysten kuvaaminen niin samankaltaisen tutkimuksen uusiminen voisi saavuttaa samankaltaisia tutkimustuloksia johtuen suomalaisesta koulujärjestelmästä ja opettajakoulutuksen yhtenäisyydestä. Tutkimuksen luotettavuutta lisää, että aiemmin tehdyissä samantyyppisissä tutkimuksissa on saatu samankaltaisia tuloksia. Muuttaisin tutkimustani siten, että keskittyisin Wilmaa koskevan yhteistyön tutkimisessa sellaiseen osa-alueeseen, jota ei ole vielä tutkittu tai joka tuottaisi uutta tutkimustietoa.

4 Tutkimustulokset

4.1 Wilman käytön määrä ja toimivuus

Suurin osa vastaajista eli 95 % käytti Wilmaa päivittäin työvälineenä. 5 % vastaajista käytti sitä aktiivisesti, mutta ei päivittäisenä työvälineenä. (TAULUKKO 5.) Wilman käytön yleistyttyä yhä useampi opettaja käyttää sitä päivittäisenä työvälineenä.

TAULUKKO 5. Wilman käyttöaktiivisuus.

	Lukumäärä	Prosentti
päivittäin	56	95 %
muutaman kerran viikossa	3	5 %

Suurin osa opettajista eli 65 % ilmoitti käyttävänsä Wilmaa työssään päivittäin 15-30 minuuttia. Viidesosa eli 20 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä Wilmaa alle 15 minuuttia päivittäin. 30-45 minuuttia käytti 10 % vastaajista ja 45-60 minuuttia päivittäin käytti 5 % vastaajista. Kukaan vastaajista ei käyttänyt Wilmaa kodin ja koulun väliseen viestintään yli tuntia päivässä. (TAULUKKO 6.) Wilman kautta tapahtuva viestintä koettiin helpoksi ja nopeaksi, mutta aikaa vieväksi. Lisäksi sen koettiin lisänneen tietokoneella vietettävää aikaa. Yleisesti oltiin tyytyväisiä siihen, että puhelimen ääressä päivystäminen on jäänyt pois eikä asioiden hoitoon puhelimitse kulu aikaa.

TAULUKKO 6. Wilman käyttöön päivittäin kuluva aika.

	Lukumäärä	Prosentti
alle 15 min.	12	20 %
15-30 min.	39	65 %
30-45 min.	6	10 %
45-60 min	3	5 %
yli 60 min.	0	0 %

Suurin osa vastaajista eli 76 % oli sitä mieltä, että Wilma on lisännyt kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Kaksi vastaajaa eli 3 % mielestä Wilman käyttöönotto on vähentänyt yhteistyötä. 21 % vastaajista ilmoitti, ettei Wilman käyttöönotolla ole ollut vaikutusta yhteistyön määrään kodin ja koulun välillä. (TAULUKKO 7.)

TAULUKKO 7. Kodin ja koulun välisen yhteistyön määrän muuttuminen.

	Lukumäärä	Prosentti
lisännyt	46	76 %
vähentänyt	2	3 %
ei vaikutusta	13	21 %

Yhteydenottojen määrä on kasvanut. (Vastaaja 42)

Yhteistyö on lisääntynyt ja helpottunut. (Vastaaja 3)

Yhteistyö on lisääntynyt jonkin verran ja samalla vanhempien kynnys lähestyä opettajaa on laskenut. (Vastaaja 50)

En koe laadullista muutosta, määrällisesti lisännyt kommunikointia viestinnän helpottuessa. (Vastaaja 10)

Vastaajat perustelivat yhteistyön määrän lisääntymistä sen helppoudella ja yhteydenotokynnyksen madaltumisella. Osasta vastauksia kävi ilmi, että vaikka yhteistyön määrä on lisääntynyt, niin sen laadun koetaan pysyneen samana. Olen tulkinut kommunikoinnin tarkoittavan vastausten yhteydessä yhteistyötä. Tulkitsin vastauksia siten, että vastaajat ovat käyttäneet termejä tässä yhteydessä päällekkäin.

Nopea, tehokas, usein reaaliaikainen. Itselle jää dokumentti mitä on viestitelty. (Vastaaja 15)

Tiedot lähes reaaliaikaisia, poissaolojen tiedot nopeasti ja selkeästi, myönteiset asiat ja laiminlyönnit välittömästi osapuolten tiedossa, lisätiedot ja täsmennykset asioihin. (Vastaaja 20)

Kaikki Wilmassa käyty keskustelu arkistoituu automaattisesti. (Vastaaja 14)

Kaikki vastaajat pitivät Wilmaa helppona ja vaivattomana yhteydenpidon välineenä. Vaivattomuutta perusteltiin muun muassa tiedotusluontoisten asioiden helppolla tiedottamisella ja informaation säilymisellä dokumentoituun muotoon. Vastaajat kokivat Wilman edistävän yhteistyötä ja vastauksissa kuvataan yhteistyön olevan Wilman kautta nopeaa, reaaliaikaista, tiiviimpää, helppoa, tehokasta ja varmaa. Erilaiset asiakirjat ja huoltajien kanssa käydyt keskustelut dokumentoituvat ja jäävät muistiin mikäli niitä myöhemmin tarvitsee. Opettajat kiittelevät Wilman tätä ominaisuutta, joka helpottaa heidän työtään ja samalla takaa opettajille oikeusturvan huoltajien kanssa käydyistä keskusteluista. Lisäksi opettajat käyttävät Wilmaa muistiona itselle asioihin, joista on keskusteltu.

Wilma on hyvä kanava asioista tiedottamiseen. Huoltajat saavat suoran yhteyden opettajaan, mikäli tarvitse tarkentaa jotain asiaa tai ilmoittaa esim. lapsen poissaolosta. (Vastaaja 25)

Koti saa nopeammin, helpommin ja paremmin tiedon myöhästymistä, tekemättömistä läksyistä, poissaoloista jne. (Vastaaja 36)

Suurin osa vastaajista kertoi Wilmaa käytettävän pääasiassa asioissa, jotka liittyvät sujuvaan koulunkäyntiin. Huoltajille ilmoitetaan Wilman kautta yleisiä koulunkäyntiin liittyviä asioita, jotka kuuluvat kaikille huoltajille. Tällaisia ovat esimerkiksi läksyt, lukujärjestys, kokeet ja niiden tulokset, ruokalistat, viikkotiedotteet, kuljetukset ja iltapäiväkerhotoiminta. Lisäksi Wilmaa käytetään aktiivisesti merkitsemällä sinne oppilaan henkilökohtaiseen koulunkäyntiin liittyviä tuntimerkintöjä, kuten poissaolot, myöhästymiset, tekemättömät läksyt ja positiivinen palaute. Vastauksista ilmeni, että Wilma koetaan hyvänä välineenä tiedotusluontoisten ja yksiselitteisten asioiden hoidossa. Wilmaa käytetään sopiessa huoltajien kanssa tapauksista sekä lähetettäessä huoltajien kanssa pikaviestejä yksiselitteisistä asioista viestittäessä. Lämsän (2000, 123—125) mukaan Wilman tarkoituksena on toimia informaation jakajana sisältäen tiedotteita koulunkäyntiin liittyvistä asioista, kuten arvosanoista ja poissaoloista.

Vanhemmat saattavat ymmärtää tuntimerkinnät väärin, mikäli niistä ei laiteta lisätietoa vielä viesteissä erikseen. (Vastaaja 14)

Syytteleviä tiedusteluja merkinnöistä. Toki ovat ymmärtäneet, kun olen viestissä tilannetta tarkentanut. (Vastaaja 16)

Vanhemmat kokevat tuntimerkinnät usein kriittisesti. On tärkeä tiedottaa tuntimerkinnöistä lisäviestein. (Vastaaja 57)

Vastauksista ilmeni, että osa huoltajista kaipaa lisäkommentteja tuntimerkintöjen lisäksi tai vaihtoehtoisesti vaativat tarkennusta merkintöjen syntyyn, mikäli opettaja ei ole valmiiksi lisännyt tuntimerkintään merkintään tarkentavia kommentteja.

Yhteinen tiedottaminen käy kätevämmän kuin ennen. Ei enää leikkaa & liimaa työtä reissareihin. (Vastaaja 19)

Vastaajat kokivat Wilman helpottavan opettajan työtä. Wilma on sovelluksena helppokäyttöinen ja kaikkiin koteihin voi lähettää yhteisiä tiedotteita samanaikaisesti. Ei enää reissuvihkoihin kirjoittamista ja papereiden kopioimista. Sovellus toimii pienissäkin asioissa, jolloin koteja on helppo ja vaivaton informoida nopeasti.

Se on hyvä selkeissä, tiedotusluontoisissa asioissa. Henkilökohtaisemmat asiat on hyvä ainakin aloittaa muutoin kuin Wilman välityksellä. (Vastaaja 2)

Haastavat asiat on mielestäni hyvä hoitaa puhelimitse tai kasvotusten. (Vastaaja 3)

Olen sanonut huoltajille, että tapaan mielelläni kasvotusten, jos on kyseessä arkaluontoisempi asia tai kiusaamistapaus jne. Informaatiopohjaiset asiat hoituvat paremmin Wilman kautta. (Vastaaja 43)

Tutkimustulosten mukaan hankalat tai arkaluontoiset asiat on parempi hoitaa joko puhelimitse tai kasvotusten. Wilmaa ei koeta sopivana yhteydenottovälineenä asioihin, jotka ovat tulkinnanvaraisia tai vaativat keskustelua. Vastausten mukaan tällaisissa asioissa suositetaan muita yhteydenottotapoja. Kodin ja koulun välinen yhteistyö keskittyy lasten koulunkäyntiin liittyvien teemojen ympärille. Wilman kautta tapahtuva yhteistyö ei kuitenkaan ole sovelias kaikkiin lasta koskeviin asioihin, vaan joidenkin asioiden hoidossa muut kommunikoinnin menetelmät, kuten perinteinen puhelinsoitto on parempi. Cantell (2011, 264) vahvistaa ajatuksen siitä, että luokanopettajat suosivat muita yhteistyön muotoja tapauksissa, jotka ovat tulkinnanvaraisia tai arkaluontoisia. Rättilä (2007, 56) muistuttaa, että opettajat voivat sopia sopivista yhteistyön muodoista yhdessä huoltajien kanssa, jolloin yhteistyö käytännöt ovat molemmille osapuolille tuttuja ja palvelevat tarkoitusta.

Osa vastaajista luonnehti Wilmaa kasvottomaksi yhteydenpidon välineeksi. Vastauksissa korostetaan kasvokkaisten tapaamisten merkitystä Wilman ohella. Rättilä

(2007, 27, 32) vahvistaa opettajien vastauksissa esille tulleita asioita: sähköisen viestinnän kautta tapahtuva kommunikointi ei ole yhtä tehokasta kuin kasvokkaiset tapaamiset. Ne eivät kuitenkaan ole paras tapa kiireellisten asioiden hoidossa, jolloin tulee suosia muita yhteistyön muotoja.

Wilma ei välttämättä ole nopein vaihtoehto. Yleensä hätätilanteissa tai aamuisin, kun lasta ei kuulu kouluun, on soitto kuitenkin varmempi yhteydenottotapa välittömästi tapahtuvaan viestintään. (Vastaaja 28)

Vastaajien mukaan Wilma ei ole sopiva viestinnänväline nopeaa reagointia vaativiin asioihin, jolloin yhteydenotot on parempi hoitaa muulla keinoin kuin Wilman välityksellä. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi lapsen sairastumiseen liittyvät poisoloilmoitukset. Tällöin parempana viestinnän välineenä pidetään perinteistä puhelua tai tekstiviestiä. Rättilän (2007, 31, 57) mukaan viestintätavat tulee rakentaa viestinnän kiireellisyyden mukaan, jolloin viestinnän helpottamiseksi on huoltajien kanssa sovittava sopivat viestintäkeinot ja – välineet. Näin molemmat osapuolet tietävät kuinka tulee toimia esimerkiksi lapsen sairastuessa.

Monesti aikuiset lukevat ”rivien välistä”, vaikka siellä ei mitään olisikaan. Haasteellista on kirjoittaa vaikeista asioista niin, että olisi neutraali eikä antaisi kuvaa, että on esim. jonkun puolella. Haasteena on myös osata kirjoittaa niin, ettei vanhemmat koe opettajan olevan ylimielinen tai jopa ilkeä. (Vastaaja 27)

Kirjoitettu viesti on helppo ymmärtää väärin, ilmeet, eleet, äänenpainot yms. eivät välity. (Vastaaja 2)

Joskus olisi hyvä nukkua yön yli ennen Wilmaan kirjoittelua. Se vaatii välillä hyvinkin tarkkaa sanamuotojen harkintaa, jotta tekstissä ei olisi tulkinnanvaraa. (Vastaaja 22)

Sanoja joutuu toki harkitsemaan, mutta samahan oli reissuvihossakin. (Vastaaja 44)

Wilman kautta tapahtuva viestintä on kirjoitettua viestintää. Vastaajat kertovat, että kirjoitetussa viestissä on suuri väärinymmärryksen mahdollisuus ja heidän mielestä molempien osapuolten kannalta on parempi, että keskustelua vaativat asiat hoidetaan muilla kuin kirjallisilla viesteillä. Kirjoitetut viestit ovat tulkinnanvaraisia ja

aiheuttavat usein vääriä tulkintoja. Opettajat kertovat väärinymmärryksien ja viestien väärin tulkitsemisten olevan niin huoltajien kuin opettajien haasteena. Haasteellisena koettiin viestien kirjoittaminen, siten että ne olisivat neutraaleja eikä niissä olisi tulkinnanvaraa. Kirjoitetun viestin haasteita kerrotaan olevan jo reissuviikkojen aikaan ennen Wilman yleistymistä. Cantell (2011, 264) vahvistaa, että kirjoitetun viestin haittana voi olla rivien välistä lukeminen tai väärin tulkitseminen. Kuten Alasilta (2000, 111) aiemmin mainitsee niin kirjoittajan käsitys omasta tekstistä voi poiketa täysin vastaanottajan tulkinnasta.

Huoltajat kirjoittavat liian helposti kaikki, mitä mieleen tulee, ilman, että yhtään ajatellaan, mitä sylki suuhun tuo. (Vastaja 57)

Vanhempien on helppo kirjoittaa tunnekuohussa sellaista tekstiä, jota ei kasvokkain tulisi sanottua (Vastaja 38)

Wilma on liian helppo kanava tunteenpurkauksiin, joita jälkeenpäin on ikävä selvittää. (Vastaja 33)

Opettajat nimesivät yhdeksi Wilman haasteeksi ajattelemattomat ja tunnekuohussa kirjoitetut viestit, jotka ovat yleistyneet Wilman myötä. Useissa vastauksissa kerrottiin huoltajien kirjoittavan viestejä ajattelemattomasti ja tunnekuohujen vallassa. Osa vastaajista kertoi yleisesti Wilman käyttöön liittyvistä tunteenpurkauksista ja ajattelemattomista viesteistä. Tulkitsin, että näissä vastauksissa tarkoitettiin sekä opettajien, että huoltajien viestejä.

Nettikäyttäytymistä on harjoiteltava puolin ja toisin, ennen kuin homma edes voisi toimia. (Vastaja 22)

Opettajat toivoivat nettikäyttäytymisen harjoittelemista sujuvamman yhteistyön saavuttamiseksi. Vastajat kaipaavat koulutusta niin opettajille kuin huoltajille liittyen nettikäyttäytymiseen. Wilman kautta käytävän kommunikoinnin tulee sisältää samat käyttäytymissäännöt kuin muussa kommunikoinnissa: älä kirjoita sellaista mitä et voi sanoa kasvotusten.

Vanhemmat toivovat läksyjen merkitsemistä Wilmaan, mutta siihen en suostu. Lapsen pitää oppia pitämään huolta asioistaan itse. (Vastaja 20)

Osa opettajista oli huolissaan oppilaan vastuun katoamisesta omien asioiden hoidossa. Jotkut vastaajat kertoivat jättämättä merkitsemättä Wilmaan esimerkiksi läksyjä ja kokeita, jotta oppilaat oppivat itse ottamaan vastuuta ja huolehtimaan omasta koulunkäynnistään.

4.2 Tavoitettavuus

Suurimmalla osalla vastaajien oppilaiden huoltajista oli Wilma käytössä kodin ja koulun välisessä viestinnässä. 66 % prosenttia vastaajista ilmoitti, että kaikilla luokan oppilaiden huoltajilla on Wilma käytössään. 29 % vastaajista ilmoitti, että heidän luokan huoltajista suurin osa käyttää Wilmaa. Yksi vastaaja ilmoitti, että hänen luokallaan vain puolet huoltajista käyttävät Wilmaa. Kaksi vastaajaa ilmoitti, että hänen luokallaan vain muutama huoltaja käyttää Wilmaa. (TAULUKKO 8.)

TAULUKKO 8. Wilman käyttäminen luokan huoltajien keskuudessa.

	Lukumäärä	Prosentti
kaikki	40	66 %
suurin osa	18	29 %
puolet	1	2 %
vain muutama	2	3 %

Tietää aina koska viestit menevät perille, eikä reppuun kadonneita lappuja ja reissuvihkoja tarvitse enää metsästää. (Vastaaja 19)

Wilman kautta voit olla varma, että lähettämäni tiedote tai muu viesti tavoittaa huoltajan suoraan ilman oppilaan välikäyttä. (Vastaaja 21)

Wilmaan on varmasti mukavampi kirjoittaa lapsen asioista kuin perinteiseen reissuvihkoon, kun näin viestit jäävät vain opettajan ja huoltajan väliseksi, eikä niitä voi lukea esim. iltapäiväkerhon aikuiset tms. (Vastaaja 27)

Vastaajat olivat tyytyväisiä siihen, että Wilman kautta lähetetyt viestit saavuttavat huoltajat varmemmin eivätkä esimerkiksi reussa kuljetettavat laput joudu hukkaan

matkalla kotiin. Paperisten tiedotteiden ongelmana on, etteivät ne välttämättä saavuta huoltajaa. Niiden haasteita ovat hitaus, perillemenon epävarmuus ja reagoimattomuus. Lisäksi viesti saavuttaa vain toisen huoltajan mikäli on kyse eroperheestä. (Latvala 2006, 17; Rättilä 2007, 27.) Saamani tulokset vahvistavat Wilman tehokkuutta viestinnän välineenä. Esimerkiksi erotilanteissa opettajan on helppo tavoittaa molemmat huoltajat ja huoltajat ovat ajan tasalla oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Karhuniemi (2000, 126—127) muistuttaa, että lapsen molemmilla huoltajilla on oikeus saada tietoa lapsesta myös erotilanteissa. Vastaajat mainitsivat myös, että joissain tapauksissa on hyvä, että opettajien ja huoltajien väliset viestit jäävät heidän väliseksi eikä viestejä pääse lukemaan kukaan muu.

Hyvä informaatio kanava, nopeasti saa viestitettyä asioita koko luokan vanhemmille. Näkee, että onko huoltajat lukeneet viestin ja tarvittaessa voi sitten laittaa paperiversion menemään. (Vastaaja 22)

Opettaja ja koulu SAA OLETTAA että tieto on mennyt kotiin kun se on wilmassa ja opettaja näkee että se on luettu. (Vastaaja 29)

Wilman kautta opettajat pystyvät tarkistamaan ovatko huoltajat vastaanottaneet viestin. Osa opettajista kertoi, että he olettavat, että Wilman kautta lähetetty viesti saavuttaa vastaanottajan ja huoltajat lukevat Wilman kautta lähetetyt viestit.

Voi olla, että jotkut huoltajista katsovat Wilman viestejä harvoin, jolloin tieto ei välttämättä mene ajoissa. (Vastaaja 18)

Se on turhauttavaa. Se on tehtävä ja kuitenkin vain murto-osa vanhemmista lukee sieltä viestejä ja ne, jotka käyttävät odottavat vastauksia heti. (Vastaaja 56)

Vastaajat kokivat ongelmallisena huoltajat, jotka eivät käytä Wilmaa aktiivisesti tai lainkaan. Tällöin opettajien täytyy hoitaa yhteydenpito muilla keinoin ja varata aikaa siihen, että huoltajat eivät lue viestejä aktiivisesti. Tulosten mukaan viesteihin tulee viivettä tai vaihtoehtoisesti ne eivät saavuta lainkaan vastaanottajaa. Rättilän (2007, 27) tutkimuksen mukaan suuri haaste yhteistyössä ovat huoltajat, jotka eivät halua olla yhteydessä kouluun. Tekemäni havainnot vahvistavat tätä väitettä. Vastaajat kertovat hoitavansa yhteydenpidon näihin koteihin reissuvihkon tai muiden keinojen avulla. Opettajat toivoivat molempien osapuolten sitoutuvan Wilman

käyttöön. Metson (2004, 53) mukaan yksi yhteistyön ongelma on, että osa huoltajista jättäytyy tai jää sen ulkopuolelle. Yhteistyön tavat ja toimintakulttuuri tulee olla sellaista, että kaikilla huoltajilla on mahdollisuus osallistua siihen edes jossain määrin.

Wilma ei juurikaan ole hyötyä, jos esimerkiksi huoltajien kielitaito ei riitä sen tulkitsemiseen. (Vastaaja 14)

Haasteena ovat esimerkiksi kielitaidottomat tai Wilmaa käyttämättömät vanhemmat. (Vastaaja 15)

Opettajat toivat vastauksissa esille huoltajat, jotka eivät puutteellisen kielitaidon vuoksi voi käyttää Wilmaa tai sen käytöstä ei ole heille hyötyä.

Kynnys ottaa yhteyttä molemmiin puolin on madaltunut. (Vastaaja 37)

Oikein ja asiallisesti käytettynä lisännyt välitöntä yhteydenpitoa. (Vastaaja 41)

Yhteistyö on lisääntynyt. Vanhemmat herkemmin laittavat Wilman kautta viestiä jos on jotain murhetta, kynnys soittamiseen on isompi. (Vastaaja 53)

Wilman käytön myötä yhteydenpidon kynnys on madaltunut ja opettajat ja huoltajat ottavat yhteyttä entistä helpommin. Huoltajien kynnys ottaa opettajaan yhteyttä on madaltunut. Myös opettajat ottavat helpommin yhteyttä koteihin ja viestinnästä on tullut säännöllisempää. Havainto vahvistaa Latvalan (2006, 62—63) tutkimuksessa tekemiä havaintoja siitä, että sähköinen kommunikaatiosovellus madaltaa yhteydenotokynnystä.

Vastaan Wilmaan myös iltaisin, mikäli sinne on viestejä tullut, joten sen suhteen minulla ei ole mitään sääntöjä. (Vastaaja 55)

Luen Wilmaa vain virka-aikana. En enää iltaisin, enkä viikonloppuisin ja olen tehnyt tämän myös huoltajille selväksi. (Vastaaja 38)

Olen ilmoittanut, että luen kerran päivässä Wilmaa. En lue viikonloppuisin. (Vastaaja 11)

Vanhemmat olettavat, että opettaja on koko ajan Wilmassa läsnä. He saattavat laittaa sinne tietoa, johon pitäisi reagoida heti. (Vastaaja 51)

Osa vastaajista on ilmoitti käyttävänsä Wilmaa tiettyinä aikoina eikä näiden ulkopuolella. Osa opettajista taas kertoo vastaavansa saapuviin viesteihin aina heti, myös iltaisin ja viikonloppuisin. Usealla opettajalla oli käytössään pelisäännöt liittyen Wilman käyttöön: milloin opettaja on tavoitettavissa ja millaisissa asioissa otetaan Wilman kautta yhteyttä ja millaisissa asioissa on parempi suosia muita yhteydenottomuotoja. Osalla opettajista on käytössään pelisäännöt liittyen esimerkiksi siihen milloin opettaja on saavutettavissa ja milloin viesteihin vastataan. Vastaajat kertoivat, että huoltajat voivat olettaa opettajan olevan aina tavoitettavissa ja reagoivan viesteihin nopeasti, jolloin on hyvä selventää milloin opettaja lukee Wilmaviestejä. Osa opettajista kaipasi pelisääntöjä yhteistyön avuksi, mutta heillä ei ollut niitä käytössä ja osa koki pelisääntöjen tarpeen turhaksi.

Tulee viestittyä enemmän. Ei mene niin paljon aikaa kun jokainen voi viestiä silloin kun ehtii. Työajan jälkeiset puhelut vähentyneet merkittävästä. (Vastaaja 42)

Wilma on tuonut nopeutta ja vaivattomuutta yhteistyöhön. Voin kirjoittaa tiedotteita minulle sopivalla ajalla ja vanhemmat voivat lukea ne heille sopivalla ajalla. (Vastaaja 1)

Opettajat kuitenkin kokivat positiivisena asiana yhteydenpidon helppoutta: opettajaan tai huoltajaan voi olla yhteydessä mihin aikaan vain eikä yhteydenpito ole sidottu aikaan. Tämä helpottaa myös esimerkiksi huoltajia, jotka ovat vuorotyössä. Huoltajat voivat lähettää opettajalle viestejä vuorokaudenajasta riippumatta, jolloin opettaja vastaa takaisin hänelle sopivaan aikaan.

4.3 Wilman kautta annettava palaute

Itse opettajana pidän Wilman tietoisesti positiivisena viestintäkanavana. (Vastaaja 26)

Mahdollisimman vähän negatiivista palautetta. Parempi soittaa ja jutella asiat rauhassa. Wilmaan merkintä, että huoltajan kanssa on keskusteltu aiheesta. (Vastaaja 23)

Käytän vain positiivisia tuntimerkintöjä. (Vastaaja 1)

Opettajien vastauksissa oli paljon eriäviä mielipiteitä positiivisen ja negatiivisen palautteen roolista ja merkityksestä osana Wilman merkintöjä. Osa vastaajista käytti Wilmaa positiivisen palautteen kanavana, jolloin he pyrkivät antamaan Wilman kautta mahdollisimman paljon positiivista palautetta ja välttämään negatiivista palautetta. Osa vastaajista kertoi käyttävänsä Wilmassa ainoastaan positiivista palautetta. Tulkitsin vastauksista, että tällöin negatiivisen palautteen väylänä käytetään muita yhteistyön muotoja, kuten puhelinsoittoa tai kasvokkaisia tapaamisia.. Rättilä (2007, 32) on havainnut tutkimuksessaan, että tiedonsaanti lapsen koulunkäynnistä keskittyy helposti ongelmien ympärille ja huoltajat kaipaavat myös positiivista palautetta oppilaan edistymisestä ja käyttäytymisestä koulussa.

Pyrkimyksenäni on pitää tasapaino: sekä positiivista palautetta, että tietoa kehittämiskohteista ja ongelmakohdista. (Vastaaja 44)

Suurin osa opettajista käytti sekä positiivista, että negatiivista palautetta Wilma-merkinnöissä. Kuten Ahonen & Lohtaja - Ahonen (2011, 113) mainitsevat, niin palautteen avulla huoltajat saavat tietoa lapsen koulutyöstä, jolloin he pystyvät tukemaan lapsen kehitystä kokonaisvaltaisesti.

Tulee helposti annettua vain negatiivista palautetta. Olen yrittänyt tänä vuonna voimakkaasti vaihtaa viestejä koteihin aiempaa myönteisimmiksi. (Vastaaja 60)

Positiivisen palautteen antaminen koettiin haastavaksi ja moni opettaja oli kiinnittänyt siihen erityistä huomiota. Vastaajat kertoivat huoltajien kaivanneen positiivista palautetta ja olleen tyytyväisiä sen lisääntymiseen. Tulkitsin vastauksia siten, että osa opettajista haluaisi antaa positiivista palautetta enemmän osana Wilma-merkintöjä.

Minulla tuntimerkinnät toimivat enemmän ”rikosrekisterinä”. Joillakin vanhemmilla voi olla negatiivinen kuva wilman käytöstä. Alakoulussa positiivista palautetta kuitenkin annetaan suullisesti ja kirjallisesti todella monin eri keinoin, ihan säännöllisesti. En laita wilmaan erikseen positiivisia tuntimerkintöjä, sillä saisin olla antamassa niitä koko ajan lähes kaikille oppilailleni. (Vastaaja 36)

Osa vastaajista kertoi laittavansa Wilmaan ainoastaan negatiivisia merkintöjä, eikä lainkaan positiivisia. Tätä perusteltiin sillä, että positiivisen palautteen antaminen tulee olla automaattista ilman, että siitä erikseen mainitaan. Lisäksi sitä perusteltiin

sillä, että positiivinen palaute on osa koulutyötä ja tapahtuu koulussa, eikä positiivista palautetta tarvitse antaa huoltajille. Tulkitsen, että ”rikosrekisterin” käsitteellä tarkoitetaan kaikkia Wilmaan merkittyjä negatiivisia merkintöjä, jotka liittyvät esimerkiksi myöhästymisiin, poissaoloihin, tekemättömiin läksyihin, käyttäytymiseen ja unohduksiin. Tulkitsen, että ”rikosrekisterillä” tarkoitetaan pelkästään negatiivisia merkintöjä, jotka ovat kerätty yhteen ja samaan paikkaan, tässä tapauksessa Wilmaan.

Positiivisten merkintöjen määrä jää minulla vähäiseksi, koska jotenkin koen, että sen pitäisi olla normaali käyttäytymistapa. Tai siis en ole erityisesti Wilman kautta palkinnut hyvästä käytöksestä, koska lähtökohtaisesti kaikkien pitäisi käyttäytyä hyvin. Olen kyllä laittanut positiivista palautetta, jos vaikka joku retki tai muu erityisjärjestelyjä vaativa asia on mennyt hyvin. (Vastaja 53)

Vastauksissa kerrottiin myös, ettei Wilmaan merkitä normaaliin hyvään käytökseen liittyviä positiivisia merkintöjä vaan niitä annetaan ainoastaan kun jokin on mennyt erityisen hyvin, esimerkiksi retki tai huomattava käyttäytymisen parannus.

Kun alakoulun oppilaille ei meillä ole Wilmatunnuksia jää positiivinen palaute vain Wilman kautta annettuna vain vanhempien ja minun väliseksi viestinnäksi. (Vastaja 46)

Lisäksi pohdittiin sitä, että jääkö positiivinen palaute vain opettajan ja huoltajan väliseksi, mikäli se merkitään Wilmaan. Alakoulun oppilaille ei ole omia tunnuksia Wilmaan, joten sinne merkityt positiiviset palautteet välittyvät lapselle mikäli ne kerrotaan hänelle erikseen. Opettajat pitivät tärkeänä suoran palautteen antamista lapselle kulloisessakin tilanteessa.

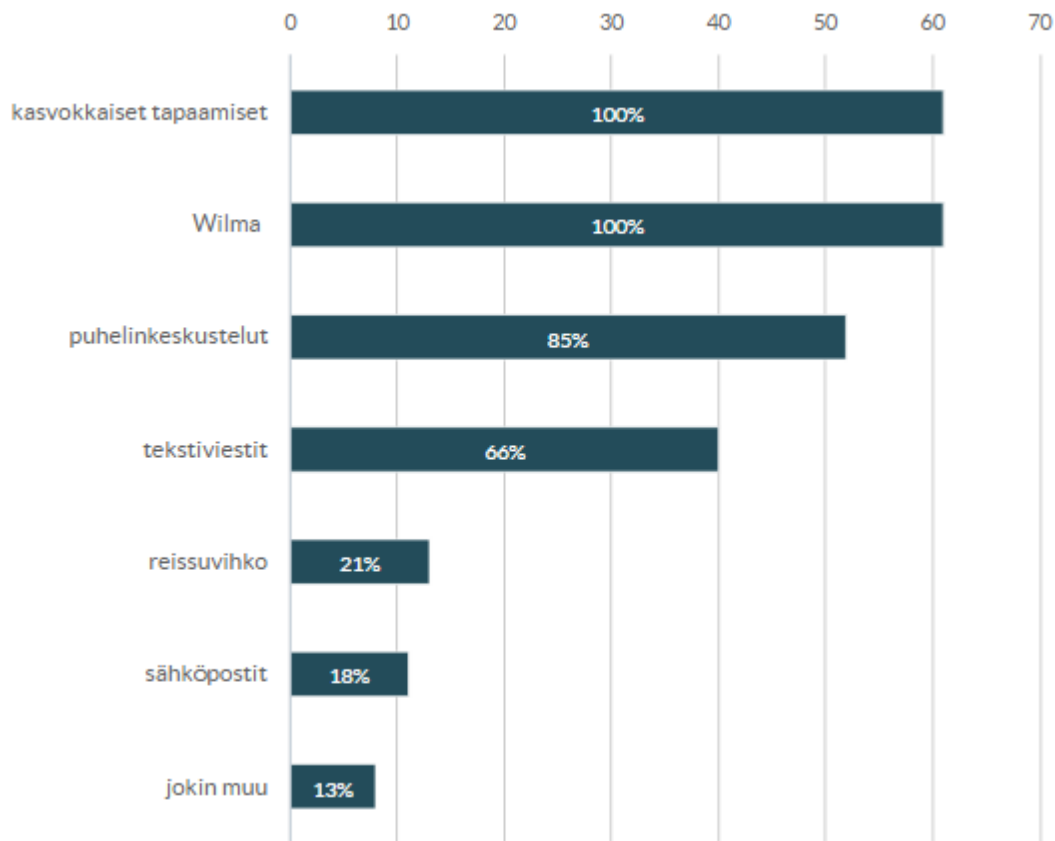
Lisäisin mahdollisuuksia positiiviseen palautteeseen. (Vastaja 2)

Haluaisin lisää nopean positiivisen palautteen kanavia Wilmaan. Nyt tuntimerkintöiden kohdalle laitettava positiivisuusmerkki (aktiivisuus tms) tulee monen klikkauksen kautta. Jos positiivisia merkintöjä olisi helpommin laitettavissa, tulisi niitä enemmän käytettyä. (Vastaja 35)

Vastajat kaipasivat lisää positiivisten tuntimerkintöjen mahdollisuuksia ja niiden helpompaa käyttöä osana Wilma-sovellusta. He perustelevat positiivisten merkintöjen vähäisyyttä osaksi niiden vaikeakäyttöisyydellä Wilma-sovelluksessa.

4.4 Muut yhteistyötavat Wilman ohella

Kaikki vastaajat käyttivät sähköistä viestintäjärjestelmä Wilmaa ja kasvokkaista keskustelua yhteistyön muotona. Yllättävä tieto oli, että vain 85 % vastaajista käytti puhelinkeskustelua viestinnän muotona. Perinteiset tekstiviestit olivat käytössä 66 % vastaajista ja sähköpostia muun sähköisen viestinnän lisäksi käytti 18 %. Reissuvihkoa käytti 21 % vastaajista. (KUVIO 1.) Vastauksista ilmenee, että reissuvihko on käytössä erityisesti ensimmäisellä luokka-asteella.

KUVIO 1. Yhteistyössä käytettävät yhteistyön muodot.

Osalle vanhemmista käyttöönotto ja jatkuva seuraaminen on haasteellista aluksi tietotekniikkataitojen ja tottumusten tai asenteiden vuoksi. (Vastaaja 13)

Aito kommunikointi kasvokkain on vähentynyt, mikä on huono. Välitön dialogi edistää paremmin yhteiseen tavoitteeseen pääsemistä, kuin Wilmaan kirjoitettu viesti, joka voi olla joko vanha tai jonka voi tulkita väärin ”rivien välistä”. (Vastaaja 16)

Pitää huolehtia, ettei Wilmasta tule ainoaa yhteydenpitovälinettä kotiin päin. (Vastaaaja 1)

Vaikka Wilman kautta tapahtuva yhteistyö koetaan pääosin positiiviseksi niin vastaajat pitävät tärkeänä myös muiden yhteydenpitotapojen säilymistä. Vastaajat kaipasivat kasvokkaisia tapaamisia sähköisen vuorovaikutuksen lisäksi. Osa vastaajista luonnehti Wilmaa kasvottomaksi yhteistyön välineeksi. Myös Cantell (2011, 259) korostaa henkilökohtaisten tapaamisten merkitystä sähköisen yhteistyön lisäksi.

Muutamassa vastauksessa toivottiin Wilman käyttöön liittyvää käyttökoulutusta niin opettajille kuin huoltajille. Osa opettajista kertoi antaneensa huoltajille koulutusta Wilman käyttöön liittyen, mikäli he ovat sitä toivoneet. Rättilä (2007, 56) ehdottaa, että käyttökoulutuksen apuna voisi käyttää vertaistukea, jolloin opettajat ja huoltajat antavat koulutusta toinen toiselleen. Valmiudet siirtyä uusien viestintäsovellusten käyttöön voivat vaihdella suuresti (Rättilä (2007,26). Kodin ja koulun välille tulee rakentua yhteiset käytännöt, jotta viestintä on toimivaa eikä huoltajat jää tai jättyädy yhteistyön ulkopuolelle. Rättilän tutkimus sisältää samankaltaisia havaintoja viestintäkoulutuksen tarpeellisuudesta viestintävälineiden ja – kulttuurin kehittyessä nopeasti (Rättilä 2007, 26, 30).

Miten voittaa ennakkoluulot tai negatiiviset kokemukset, joita joillakin huoltajilla on Wilmasta? (Vastaaaja 4)

Kaikki eivät käytä sitä eivätkä kaikki vastaa viesteihin. (Vastaaaja 6)

Vastaajat kertoivat toimivan Wilman kautta toteutettavan yhteistyön haasteena olevan kodit, joissa Wilmaa ei käytetä laisinkaan tai käyttö on epäsäännöllisesti. Tämä hankaloittaa sujuvaa yhteistyötä ja lapsen koulutyön seuraamista. Osa huoltajista on kieltäytynyt käyttämään Wilmaa syistä, jotka eivät selviä vastauksista. Vastaajat kertovat, että osalla huoltajista ei ole tarvittavia tietoteknisiä taitoja tai käytössään tietokonetta. Karhuniemen (2000, 127) mukaan huoltajilla on erilaiset resurssit osallistua yhteistyöhön esimerkiksi internetyhteyden puuttuessa. Eriarvoistumisen ehkäisemiseksi tulisi ottaa huomioon perheiden valmiudet teknisten välineiden hankkimiseen ja käyttämiseen (Rättilä 2007, 56). Huoltajia ei voida pakottaa yhteistyöhön koulun kanssa kuin niissä tapauksissa, että he laiminlyövät velvollisuutta huolehtia lapsen opetusvelvollisuuden suorittamisesta (Poutala 2010, 58). Kodin ja

koulun yhteistyön tulee olla yhdessä toimimista ja yhteistyön rakentamista yhdessä. Tällöin tulee huomioida yhteistyön jokainen jäsen rakentaen yhteistyötä jokaisen jäsenen omista lähtökohdista (Kantola 1980, 94). Vastaajat raportoivat tapauksia, joissa huoltajat ovat suhtautuneet negatiivisesti Wilman käyttöön, mutta kokemukset ovat muuttuneet positiivisiksi käyttökokemusten myötä.

5 Yhteenveto ja pohdinta

5.1 Wilma yhteistyön välineenä

Muiden yhteydenottomuotojen säilymistä ja kasvokkaisia tapaamisia pidettiin tärkeänä myös sähköisen yhteistyön aikana. Kasvokkaisten tapaamisten avulla huoltajat ja opettaja voivat luoda suhteen, joka perustuu aidolle luottamukselle. Luottamus on tärkeä osa-alue yhteistyötä, jolloin myös sähköisen ja kirjoitetun viestinnän sujavuus voi helpottua. Kasvokkaisten tapaamisten avulla voidaan keskustella sellaisistakin asioista, joita osapuolet ovat pohtineet, mutta joiden takia yhteyttä ei ole otettu. Lisäksi kasvokkaisissa tapaamisissa voi keskustella tilanteessa mieleen tulevista asioista. Vaikka yhteydenottokynnys on madaltunut Wilman käytön myötä, niin kynnys ottaa yhteyttä on kasvokkain voi edelleen olla suuri. Teknologian käytön ja kiireisen elämäntyylin lisääntyessä henkilökohtaisten tapaamisten arvostus ja rooli voi korostua entistä enemmän. Hyvä vuorovaikutussuhde kodin ja koulun välillä helpottaa yhteistyötä, jolloin molemmat osapuolet voivat tukea lapsen koulutyötä ja kehitystä omilla osa-alueillaan.

Wilmaa käytetään pääasiassa tiedotusluontoisten asioiden viestimiseen. Sähköisten viestintävälineiden avulla tapahtuva viestintä keskittyy asia-keskeiseen viestintään, jolloin yhteistyö keskittyy informaation jakamiseen osapuolten välillä. Kuinka paljon Wilman kautta toteutettu viestintä saavuttaa yhteistyön ominaisuuksia ja kuinka paljon se on yksipuolista tiedottamista kodilta koululle?

Kasvatuskumppanuusajattelu korostaa vuorovaikutuksen merkitystä ja yhdessä toimimista yhteisten kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi (Lämsä 2000, 49—50). Saavuttaako Wilma yhteistyön välineenä kasvatuskumppanuuden tason? Kasvatuskumppanuuden saavuttamiseksi kodin ja koulun välillä tulee olla muitakin yhteistyömuotoja Wilman lisäksi. Jotta vuorovaikutus osapuolten välillä on aitoa ja voidaan puhua aidosta kasvatuskumppanuudesta, tarvitaan aitoa kommunikointia ja luottamusta. Wilman tehtävänä on toimia yhtenä yhteistyön muotona, jolloin sen ohella tulee käyttää myös muita yhteistyön tapoja. Kuten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014,35) aiemmin mainitsee, tulee teknologiaa hyödyntää

yhteistyössä kasvokkaisten tapaamisten lisäksi. Monipuolisten yhteistyötapojen ja yhteistyön kulttuurin avulla opettajien ja huoltajien suhde voi saavuttaa yhteistyön korkeamman tason, kasvatuskumppanuuden.

Tutkimustulokset osoittivat, että puhelin on säilynyt yhteistyön välineenä myös sähköisen viestinnän lisääntyessä. Puhelin koetaan hyvänä yhteistyön muotona tilanteissa, jolloin kaivataan nopeaa yhteydenottoa tai jostakin asiasta halutaan keskustella huoltajan kanssa. Puhelin on aikaan tai paikkaan sitomaton yhteydenottomuoto, jolloin on luonnollista että sitä käytetään kiireellisissä asioissa, vaikka toinen osapuoli ei välttämättä ole saavutettavissa juuri sillä hetkellä. Paperisten tiedotteiden ja reissuvihkon käytön vähentyessä perinteisiä puhelinsoittoja pidetään edelleen tärkeänä yhteydenottomuotona. Vastaajat kertovat hoitavansa keskustelua vaativat ja ongelmalliset tilanteet puhelimen avulla. Kirjoitetut viestit voidaan ymmärtää väärin. Jostakin asiasta keskusteleminen ja eriävien mielipiteiden kertominen kirjoitetun viestin avulla voi venyä pitkäksi viestiketjuksi. Pohdin, että puheluiden avulla osapuolet voivat keskustella avoimesti ja saavuttaa yhteisen lopputuleman asiasta ilman, että asiaa pyöritellään useiden viestien kautta. Kirjoitetut viestit voivat jakaantua useammalle päivälle. Molempien osapuolten kannalta helpompi ratkaisu on asiasta keskustelu mahdollisimman nopeasti, jotta se ei vaivaa useiden päivien ajan.

5. 2 Wilma yhteistyön edistäjänä

Tulosten mukaan vuorovaikutuksen määrä kodin ja koulun välillä on lisääntynyt Wilman myötä. Opettajien ja huoltajien on helppo viestiä ja jakaa informaatiota aiempaan verrattuna. Tuloksissa nousi esille myös, ettei vuorovaikutuksen lisääntymisellä ole välttämättä ollut vaikutusta sen laatuun. Aidossa vuorovaikutuksessa osapuolet voivat vaihtaa ajatuksia ja olla asioista eri mieltä. Yhteistyön määrän lisääntyttyä voi pohtia, että onko se vaikuttanut huoltajien ja opettajien välisen suhteen laatuun? Vuorovaikutus kodin ja koulun välillä on Wilman käytön yleistyttyä tiiviimpää eikä se ole sidottu aikaan tai paikkaan. Viestejä voi lähettää ja vastaanottaa silloin kun itselle sopii eikä ole enää sidottu esimerkiksi puhelimen ääreen.

Haasteena on kuitenkin se, että osa huoltajista olettaa opettajan olevan aina tavoitettavissa. Osa opettajista koki, että yhteydenottojen määrä kuormittaa heitä ja osan mielestä yhteydenottoja oli sopivasti. Se millaisena yhteydenottojen määrä koetaan voi olla yksilöllistä. Millaiseen yhteistyöhön opettaja on tottunut ja mitä hän pitää sopivana yhteydenottojen määränä? Jos opettaja ei ole tottunut käyttämään sähköisiä viestintävälineitä niin viesteihin vastaaminen voi viedä huomattavasti enemmän aikaa kuin tottuneemmilta käyttäjiltä.

Tulokset kertoivat, että osa vastaajista kaipasi pelisääntöjä Wilman avulla tapahtuvaan viestintään, osalla ne olivat jo käytössä ja osa opettajista ei kokenut tarvetta pelisäännöille. Pelisääntöjä kaivattiin sopivan yhteydenottotavan ja opettajan tavoitettavuuteen liittyen. Jokaisella luokalla rakentuu oma yhteistyön kulttuuri kodin ja koulun välille. Pohdin, että jos yhteistyön kulttuuri on toimiva ja opettajan ja huoltajien odotuksen yhteistyöstä kohtaavan niin pelisäännöille ei välttämättä ole tarvetta. Opettajalla ja huoltajilla voi olla erilaiset henkilökohtaiset odotukset ja toimintakulttuuri yhteistyöstä, jolloin pelisääntöjen avulla toimintakulttuuri voidaan rakentaa molemmille osapuolille sopivaksi. Sähköiset viestimet voivat olla huoltajalle uusi toimintatapa, jonka vuoksi pelisäännöt voivat selkeyttää myös huoltajien toimintaa ja odotuksia sähköisen viestinnän kentällä.

Wilman käyttö on madaltanut yhteydenottokynnystä ja molemmat osapuolet ottavat yhteyttä entistä helpommin. Yhteistyö Wilman kautta painottuu kuitenkin tiedotusluontoisiin asioihin, jolloin yhteistyö on suurelta osin asioista tiedottamista. Wilman avulla yhteyttä otetaan helpommin ja tiedotusluontoisten asioiden viestittäminen on yksi askel sujuvampaa yhteistyötä. Pohdin, että kun yhteydenottokynnys on matala, niin sen seurauksena voi olla helpompaa ottaa yhteyttä myös haastavammissa asioissa ja käyttää muita yhteistyön muotoja. Wilma edistää osaltaan yhteistyötä vaikka sen kautta tapahtuva yhteistyö ei mielestäni saavuta kasvatuskumppanuuden piirteitä.

Huoltajat saavat Wilman kautta paljon informaatioita lapsen koulunkäynnistä. Osa vastaajista käytti kanavaa vain negatiivisen palautteen annossa, osa vain positiivisen ja osa vastaajista käytti molempia. Positiivisen palautteen antaminen koettiin haastavana ja siihen tuli kiinnittää erityistä huomiota. Osa vastaajista ei antanut positiivista palautetta Wilmassa, koska tärkeänä koettiin sen antaminen opetuksessa

suoraan lapsille luonnollisena osana oppimista. Pohdin, että suoran palautteen antaminen oppilaille osana koulutyötä ja kehittymistä kuuluu koulutyöhön. Välitön palaute kehittää oppimista, parantaa itsetuntoa ja kannustaa oppilasta kaikissa toiminnoissa. Positiivisen palautteen antaminen myös kodeille tulisi huomioida palautteen annossa, jotteivät huoltajat kuormitu negatiivisesta palautteesta. Onnistumisien ja lapsen kehityksen säännöllinen informointi voi auttaa lapsen kasvun ja kehityksen tukemista kokonaisvaltaisemmin, jolloin lasta voidaan tukea paremmin niin kotona kuin koulussa. Oppilaalle voi olla tärkeä kuulla myös kotona palautetta onnistumisista tai parannuksista koulutyössä. Pelkkä negatiivinen palaute voi kuormittaa huoltajia ja kodin ja koulun välinen yhteistyö voi saada negatiivissävytteisen kuvan. Osa opettajista käytti vain positiivista palautetta Wilmassa. Pohdin kuitenkin kuinka toimitaan tilanteissa, joissa oppilaiden koulutyössä ilmenee negatiivisia piirteitä. Ottavatko opettajat yhteyttä muilla tavoin, kun huoli oppilaan koulutyöstä herää toistuvien negatiivisten asioiden jatkuessa? Huoltajilla on oikeus saada palautetta lapsen koulutyöstä, niin positiivista kuin negatiivista.

Tulosten mukaan positiivisen palautteen antoon tulee kiinnittää useissa tilanteissa erityistä huomiota. Miksi positiivisen palautteen antaminen on vaikeampaa kuin negatiivisen? Wilman kautta on helppo antaa negatiivista palautetta, minkä opettajat voivat kokea välttämättömänä huoltajien informoimiseksi ja, jotta näistä asioista keskusteltaisi kotona käyttäytymisen korjaamiseksi. Positiivisen palautteen tulisi olla osa jokapäiväistä koulutyötä ja sen informoimista huoltajille ei välttämättä koeta niin tärkeänä. Oppilaille voidaan antaa jatkuvasti paljon positiivista palautetta osana käytäntöä, jolloin sen pukeminen sanoiksi Wilma- viestin muodossa voidaan kokea työlääksi. Voi olla helpompaa viestiä positiivisia asioita jos esimerkiksi josakin koulutyön osa- alueessa on tapahtunut suuri positiivinen muutos. Tulosten mukaan opettajat kaipasivat Wilmaan lisää positiivisen palautteen vaihtoehtoja ja helpompia työkaluja palautteen antamiseen. Pohdin kuinka paljon Wilma- sovellus vaikuttaa siihen kuinka paljon sen avulla annetaan positiivista tai negatiivista palautetta.

Opettajat kokevat Wilman hyvänä yhteistyön välineenä, jonka avulla he voivat tiedottaa huoltajille oppilasta koskevista asioista. Pohdin huoltajien roolia Wilman kautta tapahtuvassa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa. Ovatko huoltajat Wilman aktiivisesti toimiva osapuoli vai onko heidän roolinsa vastaanottaa koululta tulevia

tiedotteita? Mikäli huoltajat ovat vain informaation vastaanottajia, on heidän roolinsa osana vuorovaikutusta passiivinen. Huoltajien rooli Wilman kautta tapahtuvassa yhteistyössä voi muodostua tiedotteiden vastaanottamisesta ja satunnaisten poissaolojen merkitsemisestä. Pohdin, että jos yhteistyö on sujuvaa ja oppilaan koulunkäyntiin ei liity ongelmia niin onko tarpeellista, että huoltaja toimii muuten kuin Wilman passiivisena osapuolena.

5.3 Wilman haasteista

Yhtenä yhteistyön haasteena koettiin huoltajien passiivinen asenne yhteistyötä kohtaan. Passiivisen asenteen seurauksena yhteistyön toteutuminen heikkenee eikä se tavoita sille asetettuja tavoitteita. Oliko syynä passiiviseen osallistuvuuteen itse Wilma ja siihen liittyvät haasteet ja ennakkoluulot vai ovatko kyseiset huoltajat muutenkin kodin ja koulun välisen yhteistyön ulkopuolella? Opettajat merkitsevät suurimman osan tiedotusluontoisista asioista Wilmaan, jotta huoltajat voivat seurata niitä sieltä säännöllisesti. Opettajat kokivat lisätyönä asioiden tiedottamisen vain joillekin huoltajista paperisten tiedotteiden tai reissuvihkon muodossa. Opettajan työtä helpottaisi, että kaikkia huoltajia voitaisi informoida Wilmassa yhteisesti. Tärkeämpää kuitenkin on, että jokainen huoltaja voi saada tiedon liittyen lapsensa yhteydenpitotavasta riippuen ja toimivan yhteistyön saavuttamiseksi.

Miksi osa huoltajista ei käytä Wilmaa? Syynä voi olla Wilmaan liittyvät ennakkoodotukset. Sosiaalisessa mediassa on keskusteltu Wilmasta lasten rikosrekisterinä ja sen keskittyvän negatiiviseen palautteeseen. Onko tämä aiheuttanut ennakkoluuloja joillekin huoltajille vai johtuvatko ennakkokäsitykset jostakin muusta syystä? Tutkimustuloksissa ilmeni, että opettajien mielestä joidenkin huoltajien negatiiviset ennakkokäsitykset ovat vaihtuneet positiivisiksi käytön myötä. Tuloksissa ilmeni, että osa huoltajista jää Wilman kautta toteutettavan yhteistyön ulkopuolelle käyttötaitojen tai välineiden tai molempien puuttuessa. Asettaako koulumaailma kodit ja huoltajat eriarvoiseen asemaan Wilman lisääntyessä yhteistyön välineenä? Kodeilla ja huoltajilla ei ole välttämättä käyttötaitoja eikä tarvittavia välineitä saatavilla, joka voi johtua esimerkiksi taloudellista syistä tai sosiaalisesta asemasta yhteiskunnassa.

Opettajien tulisi huomioida kaikki huoltajat huolimatta heidän käyttämistään yhteistyötavoista, jotta jokaisella huoltajalla on tasa- arvoinen asema osana yhteistyötä.

Tuloksissa oltiin huolissaan oppilaan vastuun heikkenemisestä ja vähenemisestä Wilman käytön myötä. Osa opettajista kieltäytyi merkitsemään Wilmaan esimerkiksi läksyjä, jotta oppilaan vastuu omien asioiden hoidossa säilyisi. Osa vastaajista kertoi merkitsevänsä Wilmaan myös läksyt. Alakoulussa Wilmaa käyttävät opettajat ja huoltajat eivätkä oppilaat itse. Ketä varten Wilmaan merkitään esimerkiksi läksyt? Koulun tehtävänä on opettaa lapsille omien asioiden huolehtimista ja vastuunottamista. Vähentääkö Wilma oppilaan vastuuta omien asioiden vastuunottajana? Opettajat kertovat oppilaille Wilmaan merkittävät asiat koulunpäivän aikana, mutta jos Wilmaan merkitään samat asiat ja muistutetaan niistä niin kuka on lopulta vastuunottaja. Väheneekö oppilaan vastuu omasta koulutyöstä ja siirtyy osaksi huoltajille Wilman myötä?

Yhtenä Wilman haasteena ovat kirjoitettujen viestien väärinymmärrykset. Vuorovaikutuksen pohjautuessa pelkkään kirjoitettuun viestintään väärinymmärrykset lisääntyvät aidon vuorovaikutuksen piirteiden, kuten eleiden ja ilmeiden puuttuessa. Molemmat osapuolet tulkitsevat viestejä lähtöisin omista kokemuksista. Kirjoitetussa viestissä tulee kiinnittää erityistä huomiota viestien muotoiluun, jotta viestien sisältö vastaa tarkoitettua. Kirjoitettuja viestien käyttö on lisääntynyt teknologian käytön yleistyttyä. Opettajat kaipaavat Wilman käyttöön käyttökoulutusta molemmille osapuolille. Käyttökoulutusta kaivataan itse käyttöliittymän käyttöön, mutta myös nettikäyttäytymiseen liittyvään viestintään. Myös kirjoitettuun viestintään liittyy tiettyjä käyttäytymissäantöjä ja jos viestinnän muoto on uusi niin rajat oikeanlaisesta viestinnästä voi olla epäselviä. Esille nousivat myös tunnekuohuissa välitetyt viestit. Pohdin, että reagoivatko huoltajat opettajalta saatuun ikävään viestiin tunnepitoisella viestillä. Opettajan viestin sisältö, sen muotoilu ja viestin tulkinta voi vaikuttaa siihen kuinka viestiin reagoidaan. Vai kertovatko tunnekuohuviestit jostakin muusta, kuten esimerkiksi henkilökohtaisista ongelmista, jotka välittyvät viestien muodossa?

Lähteet

Ahonen, Risto & Lohtaja-Ahonen, Sirke 2011. Palaute kuuluu kaikille. Korpiljyvä Oy.

Alasilta, Anja 2000. Verkkoajan viestintä. Tulkinta, ilmaisu, vuorovaikutus. Piek-sämäki: Rt-Print Oy.

Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus kirja.

Alasuutari, Pertti 2001. Laadullinen tutkimus. Tampere: Gummerus.

Alkula, Tapani, Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.

Beveridge, Sally 2005. Children, families and school. Developing partnership for inclusive education. London: Routledge Flamer.

Cantell, Hannele 2011. Vaikeat vanhemmat, kurjat kollegat? Ratkaiseva vuorovai-kutus aikuisten kesken. Jyväskylä: PS- Kustannus.

Epstein, Joyce 2009. School, family, and community partnerships: your handbook for action. Thousand Oaks, Ca: Corwin Press.

Eskola, Jari, Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Haasio, Ari & Haasio, Minna 2008. Pulpetit virtuaalivirrassa. Helsinki: BTJ kus-tannus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Hel-sinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huhtanen, Kristiina 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Juva: WS Bookwell Oy.

Kantola, Alli 2001. Kohtaamisen aika. Keuruu: Atena Kustannus Oy.

Karhuniemi, Terhi 2000. Kodin ja koulun välinen viestintä. Lämsä, Anna- Leena (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS- kustannus, 71—91.

Karhuniemi, Terhi 2000. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Lämsä, Anna- Leena (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS- kustannus, 105—134.

Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, Kirsti, Alasuutari, Maarit, Hännikäinen, Maritta, Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 91—110.

Kauppinen, Anneli, Nummi, Jyrki & Savola, Tea 2010. Kirjoittamisen ja puhumisen käsikirja. Tekniikan viestintä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Keippilä, Timo & Nokka, Elina 2013. Wilma kodin ja koulun yhteistyön välineenä alakoulussa. Turun yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu. Saatavilla [wwwmuodossa;<URL: https://www.utu.fi/fi/yksikot/edu/yksikot/okl/tutkimus/Documents/graduartikkelit2013.pdf>](https://www.utu.fi/fi/yksikot/edu/yksikot/okl/tutkimus/Documents/graduartikkelit2013.pdf).(Luettu 15.12.2016).

Kuula, Arja 2006. Tutkimuksen etiikka. Tampere: Vastapaino.

Ojala, Terhi & Launonen, Leevi 2003. Kodin ja koulun yhteistyö. Pakkopullaa vai kasvatuskumppanuutta? Ikonen, Oiva & Virtanen, Pirkko (toim.) HOJKS II. Yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus. Juva: PS- kustannus, 313—324.

Latvala, Juha- Matti 2006. Digitaalisen kommunikaatiosovelluksen kehittäminen kodin ja koulun vuorovaikutuksen edistämiseksi. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Lehtolainen, Raili 2008. Keltaista ja kimaltavaa. Kodin ja koulun yhteistyöstä kodin ja koulun yhteyteen. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lämsä, Anna-Liisa 2000. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa Lämsä, Anna- Liisa (toim.) Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS- kustannus, 49—70.

Metso, Tuija 2004. Koti, koulu ja kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Paananen, Sinikka, Vesterinen, Elina & Vuorinen, Juha 1985. Pulpettikko puristaisi: peruskoulun oppilas- koti- koulu yhteistyössä. Helsinki: Otava.

Poutala, Markku 2010. Opettajan valta ja vastuu. Jyväskylä: PS-kustannus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Saatavilla [wwwmuodossa: <URL: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf>](http://www.muodossa:URL: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf). (Luettu 9.10.2016).

Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom- Yläne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro OY.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 22—56.

Rättilä, Tiina 2007. Sosiaalisen median mahdollisuudet kodin, koulun ja kunnan viestinnässä. Tampere: Tampereen yliopisto.

Saloviita, Timo 2009. Meidän koulu. Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Suomen vanhempainliitto 2013. Tieto- ja viestintäteknikka kodin ja koulun yhteistyössä. StarSoft Oy. Nextime Solutions Oy. Saatavilla [wwwmuodossa <URL: http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/1527-24_5_2013_Muistio_okm_ja_oph_tieto_ja_viestintateknikka_kodin_ja_koulun_yhteistyossa.pdf>](http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/1527-24_5_2013_Muistio_okm_ja_oph_tieto_ja_viestintateknikka_kodin_ja_koulun_yhteistyossa.pdf). (Luettu: 24.9.2016).

Tietotekniikan vaikutukset koulutyöhön 2006. E- learning Nordic. Saatavilla [wwwmuodossa <URL: http://www.oph.fi/download/47371_eLearning_Nodic.pdf>](http://www.muodossa <URL: http://www.oph.fi/download/47371_eLearning_Nodic.pdf). (Luettu: 24.9.2016).

Tikkanen, Tiina 2007. Koti koulun tukena: kun yhteistyö ei suju. Opettaja 47, 48.

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turunen, Kari E. 2000. Opetustyö ja opettajankoulutuksen tulevaisuus. Teoksessa Koulu maailmassa- maailma koulussa (toim.) Välijärvi, Jouni. Helsinki: Opetushallitus, 19—47.

Uusitalo, Hannu 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.

Valli, Raino 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raino (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS- Kustannus, 84—108.

Valli, Raino 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raino (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS- Kustannus, 103—127.

Valli, Raino 2010. Vastaja asettaa tulkinnalle haasteita. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raino (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus, 236—250.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn lectura.

Vuorinen, Jukka 2000. Koti ja koulu keskustelee. Jatkoa vanhalle vai jotain uutta. Vuorinen, Jukka (toim.) Arviointi ja kehityskeskustelu. Jyväskylä: PS- Kustannus, 10—29.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Luokanopettajien kokemuksia Wilmasta kodin ja koulun yhteistyön välineenä

Hyvä luokanopettaja,

kodin ja koulun välinen yhteistyö on keskeinen osa oppilaiden kasvun tukemista ja koulutyötä. Kodin ja koulun välisen yhteistyön koetaan muuttuneen yhä haasteellisemmaksi, jolloin sujuva yhteistyö huoltajien kanssa korostuu entisestään. Sähköisen viestintäjärjestelmä Wilman käyttö kodin ja koulun välisessä yhteistyössä on yleistynyt, joka näkyy yhteistyön siirtymisenä yhä enemmän sähköisiin viestintäjärjestelmiin.

Teen Pro- gradu tutkielmaani liittyen luokanopettajien kokemuksiin Wilmasta kodin ja koulun yhteistyön välineenä. Luokanopettajien kokemukset auttavat selvittämään Wilman kautta tapahtuvan yhteistyön laatua ja kehittämään sitä entistä toimivammaksi.

Toivottavasti otat osaa kyselyyn ja jaat käyttökokemuksiasi aiheeseen liittyen. Käsittelem kyselyn vastauksia ja tuloksia luottamuksellisesti. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Kyselyn vastaamisaika on 23.10.2016 saakka.

Yhteistyöstä kiittäen

Henna Saarijärvi

Lapin Yliopisto

Taustatietoja

1. Sukupuoli *

- nainen
- mies

2. Vastaajan koulutustausta *

- luokanopettaja
- jonkin muun aineen opettaja
- ei koulutusta

3. Millä luokka- asteella työskentelet?

- 1 lk.
- 2. lk
- 3 lk.
- 4 lk.
- 5 lk.
- 6 lk.
- jokin muu

4. Kuinka kauan olet työskennellyt opettajana?

- 0 - 5 vuotta
- 5- 10 vuotta
- 10- 15 vuotta
- 15- 20 vuotta
- yli 20 vuotta

Wilman rooli kodin ja koulun yhteistyössä

5. Millaisia yhteistyön muotoja käytät yhteistyön välineenä?

- kasvokkaiset tapaamiset
- puhelinkeskustelut
- tekstiviestit
- sähköpostit
- Wilma
- reissuvihko
- jokin muu

6. Kuinka usein käytät Wilmaa työssäsi?

- päivittäin
- muutaman kerran viikossa
- viikottain
- kuukausittain

7. Kuinka paljon käytät päivässä aikaa Wilman kautta tapahtuvaan yhteistyöhön?

- alle 15 min.
- 15- 30 min.
- 30- 45 min.
- 45- 60 min
- yli 60 min.

8. Kuinka moni oppilaasi huoltaja käyttää Wilmaa?

- kaikki
- suurin osa
- puolet
- vain muutama

9. Kuinka Wilma on vaikuttanut kodin ja koulun välisen yhteistyön määrään?

- lisännyt
- vähentänyt
- ei vaikutusta

10. Millaisia kokemuksia sinulla on Wilmasta kodin ja koulun yhteistyön välineenä?

11. Onko kodin ja koulun välinen yhteistyö muuttunut Wilman myötä? Jos on, niin miten?

12. Mitä hyviä puolia Wilman käytössä on kodin ja koulun yhteistyön välineenä?

13. Millaisia haasteita Wilman käyttöön liittyy kodin ja koulun yhteistyön välineenä?

14. Oletko saanut huoltajilta palautetta Wilmasta? Jos olet niin millaista?

15. Onko sinulla käytössä jonkinlaisia pelisääntöjä liittyen Wilman käyttöön kodin ja koulun välisessä yhteistyössä?

16. Kuinka kehittäisit Wilman kautta tapahtuvaa yhteistyötä?
